

Sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer

– En kvalitativ studie om jourkvinnors erfarenheter av sexualiserat våld och pornografi

Malin-Simone Andersson Rydell

2017-05-26

Akademien för hälsa och välfärd

Organisering och ledning av arbete och välfärd

Kandidatuppsats i Socialt arbete, 15 hp

Handledare: Boel Larsson

Sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer – En kvalitativ studie om jourkvinnors erfarenheter av sexualiserat våld och pornografi

Malin-Simone Andersson Rydell

Sammanfattning

Denna kandidatuppsats tar avstamp i fakta om det sexualiserade våldets omfattning. Avsikten med arbetet är att beskriva och analysera medarbetare på kvinnojourer, deras beskrivning av sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer - hur det förstås, i vilket syfte och dess konsekvenser samt om pornografikonsumtion tycks vara kopplad till förövarens våld. Målet med uppsatsen är utöver redovisning av materialet även att genom genusvetenskapliga teorier och hermeneutisk kunskapssyn reflektera över varför sexualiserat våld mot kvinnor i nära relationer sker. Uppsatsens metoder är av kvalitativ karaktär och datainsamlingen framkommer genom semistrukturerade intervjuer. De teoretiska utgångspunkterna arbetet använder sig av är; genussystem, det idealiska offret – det motspänstiga offret, hegemonisk maskulinitet och våldets normaliseringsprocess. Uppsatsens resultat pekar på att våldet på samtliga kvinnojourer är omfattande och betydande. Resultat visar också att våldet beskrivs som främst uppdelat i två dimensioner: psykiskt och fysiskt som i grunden har sitt ursprung i makt och kontroll. Våldsdimensionerna beskrivs som återkommande i syfte att kontrollera och kränka sin partner som leder till att den utsatta partnern lyder, känner osäkerhet och tvivlar på sitt omdöme. Vidare visar resultaten att sexualiserat våld mot kvinnor i nära relationer beskrivs som svårpersonligt och rationaliserat. Det vill säga att våldet är mycket svårt att prata och berätta om. Detta grundar i stigmatisering av våldet och ger konsekvens av skuld och skamkänslor. Resultaten pekar även på olika sätt för kvinnor att hantera våldet hon utsätts för – hur våldet normaliseras för kvinnan och -eller visar motmakt mot våldet. Pornografikonsumtion tycks inte leda till definitivt våld. Däremot visar resultatet att pornografikonsumtion kan medföra svårigheter till relationen. Som att porren väljs före partnern och att konsumenten kan finna inspiration från porren samt genom olika utövande tvinga sin partner till olika handlingar, hämtade från porrens innehåll. Diskussionen och slutsatserna diskuterar de presenterade resultaten på en mer övergripande nivå och i relation till uppsatsens syfte och frågeställningar.

Nyckelord: Sexualiserat våld, mäns våld mot kvinnor i nära relationer, pornografi, hegemonisk maskulinitet, könsmakt, normaliseringsprocess, socialt arbete

Sexualized violence against women in intimate relations – a qualitative study about sexual violence and pornography, as perceived by employees of women shelters.

Malin-Simone Andersson Rydell

Abstract

The aim of this thesis is to investigate and identify the extent of sexualized violence, to describe and analyse sexual violence against women in intimate relationships as perceived by employees of women shelters. Intentions are to determine how sexualized violence is understood, the purpose and consequences thereof, and if pornography consumption appears to be linked to the perpetrator's violence. In addition to the presentation of the material, through gender theories and hermeneutical knowledge reflects on why sexual violence against women in close relationships occurs. The study is of a qualitative nature and data collection is derived from semi-structured interviews. Theoretical framework of this study are; gender system, the ideal victim, the opposing victim, hegemonic masculinity and the normalization process of violence. The results indicate that violence is extensive and significant on women shelters overall. Results also illustrate that violence is described as primarily divided into two dimensions: mental and physical based on the abusers power and control. However the dimensions are described as repetitive in order to the perpetrator to control and violate their partner, the abuser causes the exposed partner to feel uncertain, and doubt her judgment. Furthermore, the results show that sexualized violence against women in close relationships is described as difficult and rationalized. Thus violence is very difficult to talk about. This is based on the stigmatization of violence and causes consistency of guilt and shame. Results also provide an overview of different ways for women to cope with violence she is exposed to – the violence is normalized for the woman, and also her opposition against it. Pornography consumption does not seem to lead to definite violence. On the other hand, the result demonstrates that pornography consumption can cause difficulties for the relationship. As the porn is chosen before the partner and the consumer can find inspiration from the porn as well as through different practitioners and as a result force their partner to different actions, derived from the content of the porn. The discussion and conclusion examine the presented results on a more comprehensive level and in relation to the study's purpose and questions.

Keywords: sexualized violence, mens violence against women in intimate relations, pornogrphaphy, hegemonic masculinities, normalizationprocess, social work

Förord

Mina förhoppningar är att denna uppsats väcker ett intresse hos dig som läsare och kan ge dig insikt i hur sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer ser ut. Att du som läsare kan få ökad kunskap för hur detta våld förstås – dess syfte och konsekvenser samt kännedom över pornografikonsumtion i relation till våldet. Jag vill ta tillfälle i akt att tacka uppsatsens deltagare för att jag fått intervjua just er. Jag vill också passa på att rikta ett tack till min handledare Boel Larsson som motiverat mig i skrivandet av denna kandidatuppsats.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar.....	2
1.2 Bakgrund, centrala termer och begrepp	3
1.2.1 Bakgrund.....	3
1.2.2 Begrepp och termer.....	3
Kvinnojour:	3
Sexuellt våld mot kvinnor:	3
Våld i nära relation:.....	4
Pornografi:.....	4
1.3 Disposition.....	4
2. Tidigare forskning	4
2.1 Sexualiserat våld.....	5
2.1.1 Internationellt.....	5
2.1.2 Nationellt.....	5
2.2 Olika förståelser av sexualiserat våld.....	6
2.3 Konsekvenser.....	7
2.4 Pornografi i relation till våld.....	7
3. Teoretisk utgångspunkt	8
3.1 Genussystem.....	8
3.2 Det idealiska offret.....	9
3.3 Våldets normaliseringsprocess	10
3.4 Hegemonisk maskulinitet.....	11
4. Metod	11
4.1 Kvalitativ forskningsstrategi och hermeneutisk kunskapssyn	11
4.2 Förförståelse	12
4.3 Kvalitativa metoder.....	12
4.4 Datainsamlingens metod	12
4.5 Urvalsprocess.....	13
4.6 Tillvägagångssätt.....	14
4.7 Etiska överväganden.....	14
4.8 Databearbetning och analysmetod.....	15
4.9 Metoddiskussion.....	16
5. Resultat	18
5.1 Beskrivning av det sexualiserade våldet.....	18
5.1.1 Sexuellt våld – svärpersonligt och rationaliserat	18
5.1.2 Sexuellt våld – svårt att fråga om och att prata om	20
5.1.3 Fysiskt och psykiskt våld	20
5.2 Kvinnojureernas förståelse av sexualiserat våld	21
5.2.1 Förståelse och perspektiv i kontext	21
5.3 Kvinnojureernas förståelse av våldets syfte och konsekvenser	23

5.3.1 Syfte - Makt och kontroll.....	23
5.3.2 Makt och kontroll – sexuellt våld	23
5.3.3 Konsekvenser - Kvinnors skuld och skam	24
5.4 Kvinnans motmakt, provokation som kontroll.....	24
5.5 Pornografins konsekvenser	25
5.5.1 Porr framför relation.....	25
5.5.2 Tvång.....	25
5.5.3 Inspiration	26
5.5.4 Pornografi leder till våld	26
6. Analys.....	26
6.1 Det sexualiserade våldet.....	27
6.1.1 Sexuellt våld – vanligt förekommande	27
6.1.2 Sexuellt våld – svårigheter att prata om.....	27
6.1.3 Sexuellt våld – fysiskt och psykiskt.....	28
6.2 Förståelser av sexualiserat våld	29
6.2.1 Maktstrukturer.....	29
6.3 Konsekvenser.....	30
6.3.1 Mäns tolkningsföreträdare	30
6.3.2 Motmakt.....	31
6.4 Pornografins konsekvenser	31
7. Diskussion.....	32
7.1 Resultatdiskussion	32
7.2 Metoddiskussion	34
7.3 Slutsatser och fortsatt forskning	35
7.4 Avslutande reflektion	36
8. Referenser	1

Bilagor

Bilaga A : Intervjuguide

Bilaga B : Informationsbrev

1. Inledning

Mäns våld mot kvinnor är en förekommande företeelse i alla länder, inom alla grupper, religioner och samhällsklasser (Johnsson-Latham, 2014). Garcia-Morena, Pallitto, Devries, Stöckl, Watts, Abraham. & Petzold (World Health Organization, 2013b) och Manjoo (2012) FN:s specialrapportör har därtill konstaterat partnervåld som den absolut dominerande formen av våld mot kvinnor. 36 procent av världens kvinnor, det vill säga mer än en tredjedel av världens kvinnor utsätts någon gång under sin livstid för partnervåld/sexuellt våld. Kännedom om omfattningen av mäns våld mot kvinnor har lett till växande insikter om hur våldet bottenar i föreställningar om kvinnors underordning och mäns ”rätt” att utöva våld (ibid). Våldet mot kvinnor i Sverige ser inte annorlunda ut. Det mest förekommande våldet i Sverige såväl som globalt, är mäns ”vardagsvåld” i heterosexuella relationer i vilken psykisk, fysiskt, latent, ekonomiskt och sexuellt våld ingår och våldet avser att vidmakthålla kvinnans underordning (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski, 2001). Anmärkningsvärt är att våld och sexualiserat våld mot kvinnor bottenar i föreställningar om kvinnligt och manligt som särskilt begränsar kvinnors sexualitet och innebär att män anses ha rätt att straffa kvinnor när kvinnan överskrider kvinnligheten (Johnsson-Latham, 2014). Socialstyrelsen (2007) konstaterade våld mot kvinnor som ett socialt problem på underlag av våldets ekonomiska konsekvenser, juridiska problem, hälsokonsekvenser och jämställdhetsproblem. Sexualiserat våld mot kvinnor är ett allvarligt och utbrett samhällsproblem såväl nationellt som internationellt och utgör ett hot mot demokrati och grundläggande mänskliga rättigheter. Shope (2004) visade att våld mot kvinnor i nära relationer dessutom väsentligt ökar när våldsutövaren i förhållandet konsumerar pornografi. Waltman (2016), Hald, Malamuth, Yuen, (2010), Wright och Tokunaga (2016) och Wright, Tokunaga, Kraus (2016) kan tydligt konstatera att pornografikonsumtion bidrar till våld och attityder som understödjer våld och sexualiserat våld mot kvinnor. Sexuellt våld och pornografi bör därför inte betraktas som privata företeelser utan som på ett strukturellt plan bidragande till vidmakthållandet av mäns maktposition.

Mitt intresse för detta uppsatsarbete har trätt fram mot bakgrund av att förekomsten av sexuellt våld är ett samhällsproblem med genomgripande konsekvenser för kvinnors liv. Rädslan för att bli slagen eller våldtagen gör att kvinnors handlingsutrymme minskar och begränsas. För kvinnor som lever i våld i nära relation kan upplevelsen av utsatthet innebära att kvinnor både psykiskt och fysiskt ofrånkomligt måste anpassa sig efter mannens villkor. Wendt Höjer (2002) visar att konsekvenserna kan sålunda vara förödande för kvinnor. Arbetet kommer därför att utifrån ett genusvetenskapligt perspektiv fokusera på sexualiserat våld mot kvinnor i nära relation och pornografikonsumtion med avsikt att lyfta medvetenhet och kunskap om kvinnors våldsutsatthet.

I föreliggande uppsatsarbete undersöks sexualiserat våld och pornografi, och problemformuleringen riktas huvudsakligen mot hur sexualiserat våld ser ut hur det förstås, vad det syftar till och vilka konsekvenserna blir. Sexualiserat våld och pornografi kommer i arbetet att förstås mot bakgrund av genusvetenskapliga teorier och begrepp

samt genom hermeneutisk tolkning av utsagor från medarbetare på kvinnojourer. Ämnet är viktigt att undersöka eftersom konsekvenserna förtrycker kvinnor. Maktordningen och de patriarkala föreställningar om pojkar och män som mer värda än flickor och kvinnor gör att män framställs som norm och kvinnor som avvikande. Johnsson-Latham (2014) menar att dessa föreställningar formar dominerande tolkning av attityder och traditioner som mer ofta än sällan ger män ett tolkningsföreträde och som ur ett jämställdhetsperspektiv ”ger” män i grupp överlag rätt att bestämma i de flesta sammanhang. Denna inställning menar Johnsson-Latham problematiserar särskilt frågan om våld och sexuellt våld mot kvinnor i nära relation eftersom den bedömer frågan som ett individuellt problem. Detta leder bland annat till att våldet mot kvinnor avgränsas till en social fråga som ska lösas inom familjen, där våldet ursprungligen skett, istället för att definieras som ett samhällsproblem som dömer sexuellt våld mot kvinnor utifrån samma kriterier som annat våld. Ämnet är minst lika viktigt att undersöka då konsekvenserna av det upplevda sexuella våldet kan vara förödande och bör med hänsyn därför på alla sätt motverkas och förebyggas.

Uppsatsens datainsamling kommer därför att hämtas genom medarbetare på kvinnojourer som arbetar med och tillsammans med kvinnor som upplevt sexualiserat våld i nära relation. Uppsatsen kommer att handla om medarbetarnas erfarenhet av sexualiserat våld utifrån deras arbete med de kvinnor som upplevt våld och sexualiserat våld i nära relationer. Ur vetenskaplig synvinkel hade det givetvis varit bättre att intervjua förövare och –eller offer, men eftersom detta är problematiskt utifrån en etisk synvinkel, inte minst inom ramen för ett mindre arbete av denna karaktär har jag istället valt att vända mig till aktörer som trots att de inte själva har erfarenhet av sexuellt våld ändå har stor inblick i dess uttryck och konsekvenser.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att väcka intresse om och bidra till ökad kunskap om sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relation. Avsikten med arbetet är att undersöka i vilken mån medarbetarna på kvinnojourerna ser och förhåller sig till kvinnors berättelser om sexualiserat våld. Målet med uppsatsen är utöver redovisning av materialet även att genom genusvetenskapliga teorier och hermeneutisk kunskapssyn reflektera över och spekulera kring varför sexualiserat våld mot kvinnor i nära relationer sker. Uppsatsen har slutligen ambition att också studera pornografikonsumtion i förhållande till våld i nära relation. För att nå detta kommer jag att närmare undersöka:

Hur beskriver medarbetarna sexualiserat våld?

Hur förstår medarbetarna sexualiserat våld?

Vad syftar sexualiserat våld till och vilka konsekvenser får det?

Tycks pornografikonsumering vara kopplat till förövarens våld?

1.2 Bakgrund, centrala termer och begrepp

I detta kapitel presenteras en kort bakgrund gällande våld mot kvinnor och det sexualiserade våldet. Vidare redogörs för några begrepp och deras definitioner.

1.2.1 Bakgrund

Sedan slutet av 1970-talet började ett politiskt och samhälleligt intresse att väckas för kvinnors utsatthet för våld i nära relationer. Kvinnorna hade inom kvinnorörelsen nämligen börjat berätta för varandra om sina situationer och deras utsatthet för våldet, vilket ledde till att kvinnorörelsen tydligt kunde se att detta var något de hade gemensamt. Innan hade våld mot kvinnor i nära relationer betraktas höra till avvikande beteenden som alkoholism, invandring och psykiska störningar (Nilsson & Löfkrona, 2015) men i slutet av 1970-talet började istället våld mot kvinnor i nära relationer att kännetecknas som en fråga om kön. Med denna förståelse av våldet mot kvinnor – som ett könsmaktsperspektiv (det vill säga ett perspektiv som förklarar våld mot kvinnor på grund av maktordningar i samhället) kom utgångspunkten för kvinnojourerna att bli just densamma.

Våldtäkt har också hanterats och definierats olika under tid. Historiskt ansågs våldtäkt inte som ett sexuellt brott utan under en lång tid som ett ordningsbrott (Nilsson & Löfkrona, 2015). Vad som är sex och vad som är våld har sedan länge betraktats som något problematisk. Sedan den sexuella revolutionen på 1960-talet bedöms sexuellt våld eller inte i hur de sexuella handlingarna utförs (ibid). Med andra ord om det utövas under hot, utnyttjande av utsatt position eller tvång genom våld. Idag räknas Sverige till det land i världen med högst jämställdhet (Gracia och Merlo, 2016) men samtidigt visar flera studier och mätningar paradoxalt nog att mäns våld mot kvinnor i Sverige är ett faktum (Lundgren, Heimer, Westerstrand & Kalliokoski, 2001). Lundgren m. fl., (2001) visar i den första omfångsundersökningen om mäns våld mot kvinnor i Sverige att nästintill hälften av studiens deltagande (46 procent av 10 000 deltagande kvinnor) hade utsatts för allvarligt fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld någon gång under sitt liv. Även fast det sexualiserade våldet är befintligt verkar det vara en våldshandling som i jämförelse med annat våld inte lika gärna accepteras. På så sätt att det sexualiserade våldet inte är något konkret.

1.2.2 Begrepp och termer

Kvinnojour: En kvinnojour är en ideell organisation som erbjuder våldsutsatta personer stöd, skydd och hjälp till självhjälp. Vissa kvinnojourer driver akut och eller skyddade boenden medan andra endast ägnar sig åt opinionsbildande arbete. I Sverige finns två riksförbund: Unizon och ROKS med cirka 200 kvinnojourer och cirka 150 skyddade boende (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2017).

Sexuellt våld mot kvinnor: Uppsatsarbetet kommer att utgå ifrån FN:s definition av våld mot kvinnor. ”Varje könsrelaterade våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller

godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet” (FN:s deklARATION om avskaffande av våld mot kvinnor, 1993).

Våld i nära relation: Våld i nära relation inkluderar alla typer av våld mellan närstående. Det som kännetecknar våld i nära relation är att den utsatta personen har en nära relation till och ofta starka känslomässiga band till förövaren. Våldet sker vanligtvis i offrets egen bostad och ökar i intensitet ju längre relationen pågår (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2017).

Pornografi: “En bild är pornografisk om den, utan att ha några vetenskapliga eller konstnärliga värden, på ett ohöjlt och utmanande sätt, skildrar ett sexuellt motiv.” (Statens Offentliga Utredningar (SOU) 2007:54). I denna uppsats förstås pornografi i likhet med SOU’s definition och även som film. Uppsatsen lägger inte någon värdering i huruvida pornografin är våldsporr eller inte eftersom uppsatsen inte har utrymme för att undersöka denna fråga specifikt. Pornografi och pornografikonsumtion förstås däremot i uppsatsen som konsumerad av våldsutövaren.

1.3 Disposition

Uppsatsens upplägg kommer att se ut som sådan att varje avsnitt kommer att inledas med en mindre inledning och sedan följer en rubrik som visar styckets fokus, ibland förekommer även underrubriker. Nedan presenteras uppsatsens tidigare forskning som har delats upp i fyra underrubriker kring sexualiserat våld, olika förklaringar för sexualiserat våld och pornografikonsumering i relation till våld mot kvinnor. Därefter följer redogörelse för uppsatsens teoretiska perspektiv och begrepp som är uppdelad i fyra stycken där respektive stycke presenterar vald teori eller begrepp. Därefter presenteras uppsatsens metodkapitel som ger en djupare förklaring till hur arbetat är genomfört, vilka val som tagits och varför samt en redogörelse för uppsatsens etiska överväganden. Resultat och analys presenteras enskilt med tillhörande underrubriker med syfte att besvara uppsatsens syfte och frågeställningar. Uppsatsen avslutas sedan med ett diskussionsavsnitt samt slutsatser och förslag på framtida forskning.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras uppsatsens tidigare forskning med relevans för uppsatsens syfte och frågeställningar. Resultaten från tidigare forskning har sökts från olika håll och lyfts i presentationen fram i olika underrubriker. Den sökta tidigare forskningen behandlar studier om sexualiserat våld och dess omfattning, förklaringar och orsaker till sexualiserat våld och studier gjorda på ämnet pornografi i relation till våld mot kvinnor.

2.1 Sexualiserat våld

2.1.1 Internationellt

Dartnall och Jewkes (2013) granskar förekomsten av våldtäkt och sexuella övergrepp. Granskningen redogör för omfattningen av problem med våldtäkt och sexuellt våld mot kvinnor. Resultaten visar bland annat att de flesta länder saknar fullkomliga data på förövare av sexuellt våld i alla typer av kategorier, och därmed finns ett stort mörkertal. Granskningen visar även att våldtäkter och sexuellt våld sker i alla samhällen och är förekommande inom alla sociala klasser, exempelvis har även höginkomstländer hög förekomst av sexuellt våld. Black, Basile, Breidin, Smith, Walters, Merrick, Chen och Stevens (2011) fann i deras undersökning om sexuellt våld i nära relationer att nästan 1 av 5 kvinnor i USA anmäldes ha blivit våldtagna under sin livstid, jämfört med 1 av 71 män. Garica-Moreno, Jansen, Ellsberg, Heise, och Watts (2005) visar i deras rapport att sexuellt tvång av partnern i nära relation är mer vanligt än våldtäkt av okänd förövare vilket skingrar myten om att det flesta våldtäkter begås av en obekant och sker i en mörk gränd.

2.1.2 Nationellt

Motsvarande granskning i Sverige gjord av Brottsförebyggande rådet visar 20 300 anmälda sexualbrott varav 6 720 rubricerat som våldtäkt, av vilken 98 procent av de brottsutsatta är kvinnor och 4 procent män (2016). Brå menar att den misstänkta förövaren i 98 procent av fallen är män och i 63 procent av anmälningarna är förövaren en okänd person. Mörkertalet är emellertid särskilt omfattande gällande sexualbrott i jämförelse med andra våldsbrott. Mörkertalet gäller både övergrepp inom relationer och övergrepp av okänd förövare. Uppskattningsvis begås runt 100 våldtäkter varje dag och 1 av 5 vuxna kvinnor har någon gång i sitt liv varit utsatt för sexuellt våld (ibid). Lundgren m. fl., (2001) konstaterar att majoriteten av våldutsatta kvinnor i Sverige rapporterar om mer än en våldserfarenhet, och att mer än 1 av 4 kvinnor som levt i en tidigare våldsam relation utsatts för våld fler än tio gånger. Lundgrens m fl., (2001) omfångsundersökning har däremot ifrågasatts (se nästa underrubrik).

Med stöd av både nationell och internationell forskning framkommer att den utsatta i majoritet är kvinnor och flickor och att förövaren är av manligt kön samt att våldet sker i stor omfattning (Black m. fl, 2011; BRÅ, 2016; Dartnall & Jewkes, 2013; Lundgren m. fl., 2001; Garcia-Morena m. fl., 2005). Samtidigt kan Garcia-Morena m. fl., (2005) visa på variation av mäns omfattning av sexuellt våld mot kvinnor från land till land och från inställning till inställning.

2.2 Olika förståelser av sexualiserat våld

Gällande orsaker till sexuellt våld tyder viss forskning på att sexuellt våld har sin grund i ojämlikhet mellan könen och i diskriminering på grund av kön (se till exempel Garcia-Morena m. fl., 2005; Dartnall och Jewkes, 2013). Liknande indikationer finner Lundgren m. fl., (2011) och lyfter särskilt fram att omfattningen av mäns våld mot kvinnor i Sverige är långt ifrån ett marginellt problem. Tvärtom visar författarna att våldet inte utövas av en viss typ av man mot en viss typ av kvinna, eller att kvinnan provocerar fram våldet. De poängterar också att våldet inte kan lösas avskilt från diskussion om relationerna mellan män och kvinnor i samhället som helhet. I likhet med Garcia-Moreno (2005) motsäger forskning från Lundgren m. fl., (2001) idén om att våldsutövande män främst finns bland invandrare, alkoholmissbrukare eller lågutbildade män. De visar att våldsmytten om att våld endast sker i de lägre sociala klasserna av en viss typ av man mot en viss typ av kvinna. Eller att sexuellt våld endast sker i en mörk gränd av en okänd gärningsman inte existerar. Lundgren m.fl., visar istället att högutbildade kvinnor och kvinnor med hög inkomst dessutom anmälde i en något högre nivå våldsamma erfarenheter. Dartnall och Jewkes (2013) och Lundgren m. fl., (2001) utgår från ett könsmaktsperspektiv: som förklarar våld mot kvinnor på grund av maktordningar i samhället.

Lundgrens m.fl. omfångsundersökning (2001) beslutades dock att tillsättas en granskning efter att SVT visat de två dokumentärerna "Könskriget" i Maj 2005, vilka riktade anklagelser mot Lundgren om att ha fabricerat data samt för att inte ha empiriska belegg för sina påståenden. Granskningen undersöker om det finns någon grund för att påstå att Lundgren varit ohederlig i sin forskning. Bland annat kritiserar omfångsundersökningens resultat om att manligt våld inte är marginaliserat. Tvärtom menar granskarna att det förekommer manligt våld i högre grad hos vissa grupper av män än andra grupper. Således att vissa män slår vissa kvinnor. Däremot har Lundgren friats anklagelserna om ohederlig forskning, dock har hon och hennes forskning fortsatt att kritiseras, ifrågasättas och diskuteras (Parbring, 2005).

Watts och Zimmerman (2002) förstår våld mot kvinnor som en handling som orsakar eller har potential att orsaka skada och markerar dessa handlingar som väl förankrade i ojämlikhet mellan könen. Watts och Zimmerman åskådliggör således våldet mot kvinnor som ett tillkännagivande av ojämlikhet mellan könen och något som bidrar till att upprätthålla en ojämn maktbalans. Explicit kan våldet ske av mannen i en nära relation för att visa hans ställning som överordnad. Det vill säga att en man som använder sexuellt våld mot en kvinna han tycker är sexuellt provocerande eller bara provocerande kan rättfärdiga hans handling eftersom hon överträdde normen för det kvinnliga beteende. Andra studier har kunnat visa att kvinnor som blivit sexuellt utnyttjade eller våldtagna betraktades be om det eftersom hon hade provocerande kläder på sig eller uppförde sig på fel sätt mot förövaren (Lundgren m. fl., 2001; Lundgren, 2004; Sheffer Lindgren, 2009; Watts & Zimmerman, 2002). Tillika fann Lundgren m. fl., (2001) och Sheffer Lindgren (2009) att kvinnor som utsatts eller utsätts för våld av sin partner känner rädsla, skuld och skam.

Jewkes, Flodd och Lang (2015) kopplar mäns våld mot kvinnor till förhållandet mellan våld och maskulinitet och Messerschmidt (2000) menar att sexuellt våld måste ses i samband med ett maskulinitetsskapande projekt. Han menar att objektifiera och sexuellt underordna kvinnor (eller andra män) är ett tillvägagångssätt för att uppnå status och självkänsla i likhet med ledande maskulinitetsideal.

Studier ur individualpsykologiska perspektiv finner snarare förståelse av mäns våld mot kvinnor i individens livsvillkor. Man ser till individer som normala eller avvikande. De män som utsatts för våld under sin barndom är till exempel mer benägna att begå våld mot kvinnor senare i livet eftersom de (på grund av försummad barndom och eftersom de utsatts för våld som barn) saknar moral och empati enligt Jeffner (1999). I ett individualpsykologiskt perspektiv förklaras våldet också i individens alkoholvana, hälsotillstånd och sociala bakgrund (Jeffner, 1999; Jewkes m. fl., 2015; Lundgren m. fl., 2001). Individualpsykologiskt perspektiv har emellertid kritiserats för att dels utesluta andra faktorer än de på individnivå och att avvikelsetdefinitionen som normaldefinitionen osynliggör mäns överordning och kvinnors underordning, som ju är grunden för skilda villkor, problem och möjligheter mellan könen (Lundgren, 2004).

2.3 Konsekvenser

Flera studier visar på komplexa förklaringar för sexualiserat våld. De som utsatts för sexuellt våld ses ofta själva som skyldig till händelsen utifrån förövarens perspektiv och ibland av sig själv, samtidigt som den utsatte av sexualiserat våld blir bärare av stigmatisering och skam (Dartnall & Jewkes, 2013; Lundgren m. fl., 2001; Garcia-Moreno m. fl., 2005). Dartnall och Jewkes (2013) och Garcia-Moreno m. fl., (2005) visar att kvinnors internalisering är starkt kulturellt rotad i mäns sexuella rättigheter. Lundgrens m. fl., (2001) studie fann också att många kvinnor känner ett starkt inre motstånd mot att identifiera sig som ”misshandlad kvinna” eller att erkänna sin partner som ”förövare”. Att det tär på kvinnan att således identifiera sig själv och sin partner som avvikande från normen för ett jämställt förhållande. Det vill säga konsekvenser av det sexualiserade våldets stigma och skam.

2.4 Pornografi i relation till våld

Huruvida pornografisk konsumtion har ett samband med sexuellt aggressivt beteende har diskuterats av många. Meta-analyser av experimentella studier har till exempel funnit resultat på aggressivt beteende och attityder som främjar våld mot kvinnor (Hald m. fl., 2010; Wright & Tokunaga, 2016; Wright m. fl., 2016). Wright och Tokunaga (2016) testar om föreställningar om kvinnor som sexobjekt förmedlar attityder som stödjer våld mot kvinnor. Forskarna prövade detta genom att använda sig av den så kallade 3am-modellen, vilken innebär att individen förvärvar, aktiverar och applicerar sexuell socialisering. Modellen är baserad på sexuell skriptteori som förutspår att individen genom att konsumera pornografi inskaffar (förvärvar) nya sexuella skript som denne inte kände till. Individen uppmanas (aktiverar) att tillämpa dessa skript i det verkliga livet eftersom

beteenden visas som vanliga (acceptabla och givande). Wright och Tokunaga fann att ju mer deltagarna utsätts för dessa föreställningar desto mer kommer de att tänka på kvinnor som sexobjekt samt att ju starkare deltagarens uppfattning om kvinnor som sexobjekt var desto mer uttrycktes, av deltagaren, attityder stödjande för våld mot kvinnor. Hald m. fl., (2010) visar i likhet en övergripande signifikant relation mellan mäns pornografikonsumering och attityder som främjar våld mot kvinnor i icke-experimentella studier. Resultatet visar också att attityder som främjar våld mot kvinnor är signifikant korrelerat med konsumtion av våldsamt pornografi. Även icke-våldsamt pornografi har ett samband om än inte med lika hög signifikans.

Wright, Tokunaga och Kraus (2016) visar att pornografikonsumtion är förknippad med sexuell aggression och att sambandet har högre signifikans gällande verbal sexuell aggression än fysisk aggression. Wrights m. fl., (ibid) visar att sexuell aggression orsakas av flera faktorer och att alla pornografikonsumenter därmed nödvändigtvis inte blir sexuellt aggressiva men att i genomsnitt, utifrån insamlade data, är de individer som ofta konsumerar pornografi troligare att vidmakthålla attityder som främjar sexuell aggression och också engagerar sig i reala handlingar av sexuell aggression i jämförelse med de individer som inte konsumerar pornografi eller som konsumerar pornografi mindre ofta.

I Shopes studie (2004) framhåller resultatet att pornografikonsumering väsentligt ökar en misshandlad kvinnas risk att bli sexuellt våldsutsatt av partner i våldsrelation, jämfört med en kvinnas vars partner i våldsrelation inte använder pornografi. 58 procent av kvinnorna (271 deltagande) svarar att partnerns pornografikonsumering leder till sexuellt våld. Unizon och Waltman (2016) hävdar i Unizons rapport att pornografikonsumtion leder till våld och att det är ett förekommande problem på Unizons kvinnojourer i Sverige.

3. Teoretisk utgångspunkt

Med tanke på den senare könsbaserade forskningen inom området våld och sexualiserat våld mot kvinnor har jag valt att använda teorin om genusystem och teorin om det idealiska offret som teoretisk utgångspunkt för denna uppsats. Våldets normaliseringsprocess kommer vidare i uppsatsen att förstås som en teoretisk modell för hur våld vidmakthålls och analyseras i relation till uppsatsens resultat. Tillika kommer hegemonisk maskulinitet som använts för att förklara mäns makt över kvinnor att fungera som ett teoretiskt begrepp för förståelse av maktförhållande och våldsutövning.

3.1 Genusystem

Hirdman (1988, 2003) definierar begreppet genus som ett betydelsesystem med vilken män och kvinnor ses som föränderliga tankefigurer som ”görs” utifrån sociala föreställningar och praktiker. Hirdman hävdar således att genus inte längre är detsamma som könsskillnad utan snarare den kulturella tolkningen av könsskillnad med fokus på symboler, föreställningar och stereotyper. Kön, i ljuset av den kulturella tolkningen är därmed en ständig pågående process där relationen mellan man och kvinna är en

styrande och avgörande faktor och som återfinns i och speglar alla nivåer i samhället. I denna process, där kön konstrueras, skapas ett genusystem bestående av två principer. Den ena principen är dikotomi och den andra principen är hierarki. Med dikotomi menas en isärhållning mellan könen, på alla områden. Den senare principen förklarar mannen som norm: som något normalt och allmängiltig. Detta gör kvinnan till det "andra": något icke-normalt och underordnad. Med detta synsätt förstås mannen ha tolkningsföreträde vilket leder till att det också mannen som bestämmer och i sin tur avgränsar kvinnans verklighet. Hirdman menar att det är genom isärhållningen mellan könen som den manliga normen legitimeras och att systemet skapat ett slags tyst kontrakt som reglerar hur individer ska se ut, vara, prata, klä sig, tycka och bete sig etc. Hirdman menar vidare att detta genusystem är den process genom vilken kvinna, kvinnlighet och man, manlighet skapas och upprätthålls.

Denna uppsats kommer att förstå Hirdmans teori som betydelsefull för att förstå uppkomsten av mäns våld mot kvinnor. I analysen kommer hirdmans teori att användas som verktyg att förklara könen isärhållande det vill säga hirdmans: dikotomi som att kvinnligt och manligt ses som varandras motsats vilket har till följd att kvinnor och män tillskrivs och positioneras utifrån dessa föreställningar. Hirdmans överordning, det vill säga: hierarkin förklarar för manligt företräde och män som mer viktigt. Vilket har till följd att män tillskrivs mer makt (av andra män och av kvinnor). Med tillämpning på uppsatsens syfte och frågeställningar kan dessa två principer komma att ge förståelse till varför män använder sexuellt våld och att kvinnans underordning upprätthålls. Eftersom hon är det mindre värdefulla.

3.2 Det idealiska offret

Det idealiska offret är en teori som berör vad det är som gör att en person får fullständig och legitim status som offer, på samhällsnivå, när denne utsatts för ett brott. Christies (2001) menar att: för att en person ska kunna anses som ett idealiskt offer krävs att vissa egenskaper levs upp. Dessa egenskaper är:

1. Offret ska vara svagt.
2. Offret är engagerat i en respektabel aktivitet.
3. Offret är på en plats denne inte kan klandras för att befinna sig på.
4. Gärningsmannen är i överläge, stor och ond.
5. Gärningsmannen är okänd för offret och har ingen relation till offret.
6. Offret ska ha tillräckligt med påverkan för att kunna hävda sin offerstatus.

För framställningen av ett idealiskt offer behövs en idealisk gärningsman. Denna polarisering menar Christie (2001) förstärker respektive part genom att desto mer gärningsmannen är idealisk desto mer idealiskt blir offret. Samtidigt menar Christie att dessa bilder oftast inte stämmer överens med verkligheten, snarare har dilemmat

innebärande att ju mer kvinnan blir jämställd mannen desto mindre legitim status som idealiskt offer tillskrivs hon. Eftersom egenskaperna som kopplas till femininet (svaghet) och maskulinitet (styrka) börjar urholkas minskar kvinnans legitimitet av idealiskt offer och hon får mindre trovärdighet för att göra anspråk på offerstatus. Gällande denna uppsats avses det idealiska offret en status som dels är en väg till att få hjälp samtidigt som statusen medför konsekvenser som reproducerar offerstatus och attityder och icke-förväntningar på den utsatte som problematiserar dennes situation ännu mer. Christie menar att eftersom *du* som idealiskt offer är en svag människa ses *du* inte som självständig, men tillskrivs *du* inte status som ett idealiskt offer eftersom *du* är hemma i ditt eget hem när våldshändelsen sker får *du* i princip klandra dig själv. Att tillskrivas status som idealiskt offer har alltså både nackdelar som fördelar.

Offerrollen är dock inte entydig positiv. Det förekommer även motstånd mot att tillskrivas eller anamma en offeridentitet. Detta förklaras av Åkerström och Sahlin (2001) som ett motspänstigt offer. Avseende denna uppsats kommer det motspänstiga offret att ses som kvinnors motmakt.

3.3 Våldets normaliseringsprocess

Våldets normaliseringsprocess är en teori utvecklad av Lundgren (2004) och förklaras ofta som att våldet utgör en process där mannen successivt börjar minska kvinnans livsutrymme och handlingsutrymme. Detta genom olika former av kontrollerande beteenden. Till en början är våldet nödvändigtvis inte fysiskt, men när det fysiska våldet börjar inträffa börjar gränserna för hur våld uppfattas att förflyttas, och får sedan en ny betydelse. Till exempel kan ett angrepp eller handling från mannens sida av en utomstående uppfattas som våld, men som av den kvinnan som är i förhållandet istället ses som en handling eller reaktion på något som hon gjort fel eller att något är fel på henne. Detta förklaras av mannens internalisering, genom att mannen får kvinnan att tro på mannens förståelse av våldet. Denna typ av handling, reaktion och motreaktion blir till ett normalt inslag i förhållandet och som kan komma att försvaras och accepteras av både kvinnan och mannen. Normaliseringsprocessen synliggör hur gränserna i relation förskjuts till något normalt. Då våldet nått den punkt att det normaliseras blir mannens verklighet således kvinnans. Lundgren menar att gränsen för hur kvinnan ser på förhållandet som lugnt eller våldsamt suddas ut. I denna process menar Lundgren (2004) att både slag (kyla) och smekningar (värme) blir attribut för kärlek. Det första steget i våldets normaliseringsprocess för kvinnan är, enligt Lundgren, anpassning mot underordning. Till exempel att kvinnan ger upp sitt livsutrymme för att skapa plats för mannens och -eller att kvinnan ger med sig för att slippa bråk. Av Lundgrens forskning (2004) framkommer att kvinnan ofta har en strategi som går ut på att få stopp på våldet, men som i våldets normaliseringsprocess övergår till en strategi för att överleva. Våldets normaliseringsprocess som teori kan och kommer i denna uppsats att förklara och spekuleras om i utmaningen att lämna sin våldsrelation.

Dock har även denna teori av Lundgren kritiserats. Dels för att denna modell i hennes forskning 2004 brister i empirisk grund och att det således inte är representativt.

Lundgren menar dock att modellen bör ses som ett analytiskt redskap utifrån kvalitativa intervjuer med vilket hon menar att det inte går att ställa krav på representativitet, i det sammanhanget (Parbring, 2005). Hydén är ytterligare en röst som hörs kritisera Lundgrens teori om våldets normaliseringsprocess. Hydén menar att teorin är för begränsad och att kvinnorna därför betraktas som individer utan motståndvilja. Hydén hävdar att kvinnor i våldsförhållanden utifrån normaliseringsprocessen blir till passiva offer som lärt sig att bli hjälplösa (Hydén, 2001). Hydén menar istället att mäns våld mot kvinnor är resultat av mäns frustration, maktlöshet och vanmakt (Hydén, 1995).

3.4 Hegemonisk maskulinitet

Begreppet hegemoni är en dominansposition som nås genom relativ konsensus snarare än genom makt, även fast hegemoni också styrs av makt. Förenklat kan hegemonisk maskulinitet förstås som det idealiserade sätt att vara man på vilket betyder att andra män positionerar sig i relation till idealet. Detta förmodas således garantera mäns dominant position och kvinnors underordnande och kan förstås som ett samförstånd som konstrueras av de som tar fördel av maskulinitet. Hegemonisk maskulinitet är lika mycket för kvinnor som för män ett kulturellt ideal för manlighet som belönas av patriarkalisk utdelning. Det vill säga att män tilldelas prestige och ära. Begreppet kan således visa i denna uppsats hur dominerande föreställningar om kön legitimerar mannens våld och därmed mäns överordning (Connell, 1996; Jewkes, Morrell, Hearn, Lundqvist, Blackbeard, Lindegger, Quayle, Sikweyiya & Gottzén, 2015).

4. Metod

I detta avsnitt presenteras uppsatsens metod och uppsatsens forskningsdesign. Metodkapitlet utgörs av fler underrubriker som beskriver uppsatsens kunskapssyn, min förförståelse, metoder, tillvägagångssätt, etiska övervägande, databearbetning och metoddiskussion.

4.1 Kvalitativ forskningsstrategi och hermeneutisk kunskapssyn

För att således undersöka hur medarbetare på kvinnojourer beskriver stödsökande och boendekvinnors våldspartners sexualiserade våld och om pornografikonsumtion yttrar sig i våldet utgår föreliggande uppsats från en kvalitativ forskningsstrategi och en hermeneutisk kunskapssyn. På vilken den hermeneutiska kunskapssynen blir lämpligt och användbar eftersom hermeneutik enligt Sohlberg och Sohlberg (2014) betyder tolkning. Den hermeneutiska disciplinen avser enligt Kvale och Brinkmann (2014) att tolka meningen. Syftet med tolkning är att nå gemensam förståelse av meningen i texten. Denna uppnås med hjälp av den hermeneutiska spiralen; där delar blir till helhetsuppfattningar (ibid). Jag kommer i arbetet utifrån empirin att tolka medarbetarnas beskrivningar och förståelse av det sexualiserade våldet mot kvinnor tillsammans och med hjälp utav uppsatsens teoretiska utgångspunkter. Vidare kommer empirin att ligga till grund för resultatet och analysen som kommer att arbetas och omarbetas utifrån mina

tolkningar för att skapa gemensam förståelse och på så sätt belysa empirins teman. I den hermeneutiska spiralen ställs frågor som kan öka förståelsen av fenomenet. Det vill säga förståelsen av till exempel sexualiserat våld. Kan jag se ett mönster i medarbetarnas beskrivning av sexualiserat våld? Är det något som medarbetarna pekar på som mer viktigt och så vidare. Min empiri utgör en helhet, och empirins innehåll ger olika delar som när de sätts i relation till andra delar i empirin skapas ny förståelse.

Uppsatsen är därav också av en så kallad abduktiv karaktär (Larsson, 2005) eftersom jag utgår ifrån min empiri samtidigt som jag använder mig av redan etablerade teorier, dels som verktyg för att strukturera mitt material dels vid analysen.

4.2 Förförståelse

Förförståelsen menar Sohlberg och Sohlberg (2014) är en viktig aspekt i förhållande till den hermeneutiska kunskapssynen. Uppsatsens syfte, frågeställningar och grundläggande problemformulering är på grundval av mitt eget intresse vilket kan leda till att min förförståelse färgar uppsatsarbetet och de val som tagits. Jag är själv aktiv i en ideell kvinnojour och har därmed viss insyn och förståelse i hur våldsproblematik kan te sig. Vid tolkningen kommer mina egna kunskaper och förförståelse av området dock att förbises och i stället kommer jag att sträva efter att i största mån hålla min förförståelse inom parantes för att vara så opartiskt som möjligt.

4.3 Kvalitativa metoder

Bryman (2002) menar att kvalitativ forskning riktar sig till forskningsstrategier som genererar beskrivande kvalitativ data om individers verbala eller skrivna utsagor. Ahrne och Svensson (2013) och Bryman (2002) talar å sin sida för att den kvalitativa metoden därmed skildrar ofta studerade fenomen, situationer eller individer ur ett helhetsperspektiv, dock med vissa avgränsningar. Med kvalitativ forskningsstrategi och metod reduceras således inte den eller det studerade till enstaka variabler. Kvalitativ metod kommer därför att stå som metodval för föreliggande uppsats eftersom den möjliggör att förstå och -eller hitta mönster hos deltagaren och hur deltagaren uppfattar sin verklighet, i dess kontext. Jag vill att läsaren ska kunna nå en djupare förståelse av förekomsten av våld och särskilt sexualiserat våld mot kvinnor samt få större förståelse i frågan om pornografikonsumeringens konsekvenser. Därför kommer jag att använda kvalitativ metod i detta uppsatsarbete för att undersöka hur våldet ser ut, hur det beskrivs och hur det förstås av individer som arbetar nära våldet: kvinnojourmedarbetare.

4.4 Datainsamlingens metod

För att samla in material har jag valt att använda mig av semistrukturerade intervjuer. Bryman (2002) menar att kvalitativ intervju är adekvat för att undersöka bland annat upplevelser, erfarenheter och innebörder av ett fenomen. Semistrukturerad intervjuteknik kan därför identifierats som lämplig metod för att besvara föreliggande uppsats syfte. Semistrukturerad intervju innebär en form av minneslista - en intervjuguide - över

området som uppsatsen ska täcka (ibid). För att besvara syftet formulerades en intervjuguide med ursprung i områden relevanta att undersöka kring förekomsten av sexualiserat våld mot kvinnor i nära relationer samt pornografikonsumering och dess relation till våld i nära relationer. Huvudsakligen är att intervjufrågorna genererar information om hur informanterna, medarbetaren på kvinnojouren, upplever sin värld och att intervjufrågorna rymmer flexibilitet. Intervjuguiden har således ambition att öppna upp för informanten att fritt utforma sina svar. Informanterna uppmuntras därmed att berätta och beskriva deras förståelser, tillika att de själva kan bidra med nya frågor och kompletterande frågor. Intervjufrågorna är därmed av öppen karaktär, särskilt för att inte stoppa alternativa idéer och synsätt (ibid). Detta kan i sin tur generera möjlighet till förändringsprocess mellan intervjuerna och under intervjuens gång, vilka kan komma att utgöra en betydelsefull och integrerad del av en studiens resultat (Gillham, 2008). Med användning av semistrukturerad intervjuteknik innebär också att frågorna inte nödvändigtvis behöver komma i samma ordning i de olika intervjuerna (Bryman, 2002).

4.5 Urvalsprocess

Mot bakgrund av uppsatsens syfte och frågeställningar har informanter valts som är direkt relevanta. På så sätt har jag gjort ett så kallat och vad Bryman (2002) förklarar det som: ett målinriktat urval. Med tanke på arbetets tidsram har urvalsprocessen också fungerat i enlighet med en så kallad rampopulation, det vill säga att informantens valts utifrån den faktiska grupp som är möjlig att tillfråga av de kvinnojourer som har haft möjlighet att ta emot mig. Jag har inledningsvis kontaktat olika kvinnojourer i Sverige genom e-post med en kort redogörelse av mitt kommande arbete och en förfrågan om att få intervjua medarbetare på respektive kvinnojour, i dessa bifogades också ett missivbrev (bilaga A). Mottagandet var till en början litet varpå jag istället ringde till respektive kvinnojour och muntligt redogjorde för mitt kommande arbete med en förfrågan om att få intervjua anställda på respektive kvinnojour. Gensvaret på detta tillvägagångssätt var större. Av nio kontaktade kvinnojourer bekräftades fyra stycken intervjuer. Tre av kvinnojourerna avtog deltagande på grund av överbelastning på jouren, och de resterande två gav inget gensvar. Åtta av uppsatsens kvinnojourer valdes från min sida medan en valdes genom rekommendation från en redan bekräftad kvinnojour. På en av kvinnojourerna hölls intervjun med två informanter samtidigt. Medan dem resterande intervjuerna hölls en och en. Det går också att påpeka att urvalet till viss del utgjorts av ett bekvämlighetsurval (ibid), detta med tanke på att deltagarna utgörs av de personer som är tillgängliga för intervjuaren. Uppsatsens deltagare har alla en central roll på respektive kvinnojour varpå de i uppsatsen inte kommer att presenteras vid namn för att säkerställa anonymitet. I uppsatsarbetet deltog endast kvinnor (detta eftersom majoriteten av anställda på kvinnojourer i Sverige är kvinnor). Presentation av uppsatsens deltagare visas närmare i uppsatsens resultat.

4.6 Tillvägagångssätt

Först kontaktades fem kvinnojourer genom e-post för att undersöka intresse och potentiellt deltagande. Jag fick till en början inte något gensvar, varpå jag valde att ringa respektive kvinnojour på vilken tre av jourerna visade intresse och bokade datum för intervju medan två jourer avvisade. Till dem bekräftade kvinnojourerna skickades i samma e-post ett missivbrev (Bilaga A). Ytterligare fyra kvinnojourer kontaktades, denna gång genom telefon varpå två visade intresse och vilja att delta med vilket intervjutillfällen bokades och missivbrev skickades till deras e-post.

Trost (2005) menar att miljön vid ett intervjutillfälle kan vara avgörande för samtalets genomförande och deltagarens känsla av trygghet. Därför valde jag att samtliga intervjutillfällen hölls i deltagarens, deltagarnas egna lokaler i sin hemmakommun. Samtliga har visats vara relativt ostörda miljöer. Vid en av intervjuerna hördes barnlek i bakgrunden, dock inget som märks av som problematiskt under intervjun (inte heller på inspelat material). Vid en annan intervju hörs byggarbete, dock inget som märkbart påverkat intervjun. Vid samtliga intervjutillfällen presenterades mitt arbete i enlighet med vetenskapsrådets fyra etiska huvudprinciper (Vetenskapsrådet, 2011). Dessa presenteras under nästa rubrik. Samtliga informanter, bortsett från en har inte fått tillgång till frågorna innan påbörjad intervju. Denna informant i fråga bad att få intervjufrågorna på förhand för att kunna förbereda sig inför intervjun. Detta respekterades och hon gavs intervjuguiden på förhand.

Intervjuerna inleddes med kort redogörelse för arbetets uppsatsämne med en sammanfattning av syfte med uppsatsen. På detta sätt kunde jag, åtminstone försöka, fånga upp informanternas direkta och naturliga anknytning som denne verkade uppfatta som viktig i relation till min redogörelse för uppsatsämne och mitt syfte med uppsatsen. Därefter inleddes varje intervjutillfälle med en fråga angående informantens bakgrund. I enlighet med Brymans (2002) semistrukturerad intervjuteknik var jag kunnig med mina frågor för att kunna ställa ”rätt fråga på rätt plats”. Därav varierar ordningsföljden av frågorna mellan intervjuerna. Likaså har följdfrågor ställts utifrån informanternas svar med vilka kan skilja sig mellan de olika intervjuerna samt för att försöka få djupare uppfattning. Varje intervjutillfälle har avslutats med en fråga om informanterna har ytterliga reflektioner eller något som denne önskar att ta upp. Samtliga intervjutillfällen har godkänts om att få spelats in digitalt i enlighet med Brymans (2002), Trosts (2005) och vetenskapsrådets (2011) anvisning om intervjuteknik. Intervjuerna är mellan 58 minuter och 1 h och 13 minuter. Sammanlagt ligger intervjumaterialet för uppsatsen på 4 h och 34 minuter.

4.7 Etiska överväganden

Redan vid första kontakten genom e-post bifogades ett missivbrev (bilaga A) där respektive kvinnojour och informant gavs en kort genomgång av syftet med uppsatsarbetet i enlighet med de forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet, 2011). Med missivbrevet och muntlig presentation om mitt syfte med arbetet uppfylldes principen om *informationskravet*. Informantens godkännande i form av att delta utifrån den

givna informationen i missivbrevet gav informanten sitt godkännande och principen *samtyckskravet* fullgjordes. Gällande principen om *konfidentialitetskravet* uppfylldes kravet genom att i missivbrevet och muntligt berätta att deltagarna deltar anonymt och att i uppsatsens löpande text kommer inte heller varken informanten, kvinnojourern namnges eller i vilken kommun intervjuerna genomfördes i. Principen om *nyttjandekravet* fullgjordes också denna genom informationen i missivbrevet där det förklarades att uppsatsen kommer att läggas upp på DiVA och opponeras på inför andra studenter inom samma program och examinatorer. Med tanke på informanternas anonymitet kan de heller inte komma att kontaktas i kommersiella syften.

Frågan om huruvida uppsatsens deltagare skulle varit kvinnor som blivit utsatta för våld och sexualiserat våld har diskuterats. Dock valdes medarbetare på kvinnojourer som informant för uppsatsen då jag efter en första efterforskning kom fram till att många utsatta kvinnor inte gärna pratar öppet med någon om sexualiserat våld och särskilt inte med någon hon inte etablerat en relation till (detta gällde dock inte alla kvinnor som varit eller är utsatta). En intervju skulle också kunna innebära ogynnsam påverkan för kvinnan och hennes bearbetning och som jag sedan lämnar henne ensam i. I enlighet med vetenskapsrådets (2011) anvisningar anser jag därför att denna nivå på uppsats inte är behörig att använda denna grupp – sexuellt våldsutsatta kvinnor som uppsatsens empirimaterial. Eftersom medarbetare på kvinnojourer har erfarenhet och kännedom inom detta område och erfarenhet att prata om sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer valdes istället dem till uppsatsens empirikälla. Detta skulle dock kunna generera i att resultaten blir något färgade eftersom medarbetarna redan har sin förståelse av våldet. Det vill säga att informanterna eventuellt inte är helt opartiska och istället möjligen ser en chans att lyfta deras bild av våldet: mäns våld mot kvinnor och eventuellt med fokus på män som problemet, eftersom dem endast arbetar med dem utsatta kvinnorna och dessa kvinnors perspektiv. I motsats till våldsutövarens perspektiv. Å andra sidan är denna grupp – jourkvinnor samtidigt till fördel att intervjua om denna fråga eftersom detta är deras vardag och därför är möjligen våldet inte lika nytt eller lika chockerande (i jämförande med personer som inte har egna erfarenheter av våld eller arbetar med liknande frågor eller problematik). Med vilket följer att jourkvinnorna inte överdriver eller överdramatiserar våldshandlingarna. I förhållande till uppsatsarbetets kommande resultat ser jag valet av informanter därför som godtyckligt. Den större farhågan, enligt mig, är att jourkvinnorna möjligen kommer att besvara mina frågor entydigt och lika, med vilket jag har konstruerat intervjufrågorna öppna och i största mån som icke-ledande. Till exempel frågar jag inte ”hur länge hon har jobbat” och ”varför” utan jag ber henne istället att *beskriva sin bakgrund* till det att hon började arbeta med dessa frågor för att få ut mer av frågan.

4.8 Databearbetning och analysmetod

Med tanke på den hermeneutiska kunskapssynen har databearbetningen och analysmetoden följaktligen hämtats ur den kvalitativa analytiska traditionen, och förklaras som att analysprocessen ständigt jämför de mönster som hittas i den insamlade data som bearbetats, tidigare forskning och med de teoretiska perspektiven (Lindgren, 2014).

Analysmetoden kommer i föreliggande uppsats därför att pågå i en växelvis och löpande process utifrån tre olika nivåer. 1) kodning, 2) tematisering, 3) summering. Första nivån fokuserar på kodning, reduktion av data, det vill säga att materialet transkriberas för att sortera de råa data. Transkriberingen kommer inte att visas i arbetet, däremot kommer kodningen att formuleras som olika teman i resultatet. Tematiseringen, det vill säga nivå två handlar således om presentation av data, i form av teman som svarar för uppsatsens syfte och frågeställningar, vilken kommuniceras i resultatet. Nivå tre, summeringen, innebär att slutligen föra samman resultaten i en sammanhängande struktur, tillika att analysera och dra slutsatser utifrån denna med hjälp av uppsatsens teoretiska ramar. I detta tillvägagångssätt går således att skildra den hermeneutiska spiralen med vilken tolkningar växer fram i en växelvis process tillsammans med uppsatsens teoretiska ram. Med andra ord blir analysen iterativ, det vill säga att analysen bygger på flera genomgångar av datamaterialet.

Jag kommer i uppsatsen att presentera resultaten och analysen enskilt för att belysa dess subjektivitet och trovärdighet. Särskilt i fråga gällande uppsatsämnet som anses vara både kontroversiellt och känsligt. Genom att redovisa resultatet så ”naturligt” som möjligt, förvisso redovisat i teman, ger jag läsaren bättre möjlighet till både materialet, sina egna tolkningar samt att följa eller ifrågasätta de tolkningar jag gjort i kommande analyskapitel. Jag gjorde också detta val för att ge uppsatsen bättre struktur. Med att slå samman kapitlet *resultat* och *analys* hade avsnittet blivit väldigt långt samt hackigt. Resultat, analys, resultat, analys och så vidare. På detta sätt ges uppsatsen ökad transparens.

4.9 Metoddiskussion

Mot bakgrund av uppsatsens syfte att undersöka hur jourkvinnor ser på sexualiserat våld, hur det förstås, i vilket syfte det utövas och dess konsekvenser och pornografikonsumtion anser jag den kvalitativa metoden vara förstälilig och försvarbar samt ses som ett styrkande metodval. Jag valde kvalitativ metod eftersom den strävar efter ”djupare” förståelse av det som studeras (Ahrne & Svensson, 2013; Bryman, 2002; Nygren, 2009) vilket jag också gör. På så sätt faller det sig mer naturligt med en kunskapssyn som till exempel hermeneutisk och en abduktiv ansats. Att applicera en kvantitativ metod på samma område hade inte varit fel, dock hade den betraktats ur ett annat ljus. Till exempel hade tyngden legat på att pröva en teori och kunskapssynen hade varit strikt objektiv menar Bryman (2002). Uppsatsens metodval tar avstånd från detta för att istället fokusera på hur medarbetarna beskriver, förstår och således uppfattar sexualiserat våld mot kvinnor - för att i sin tur kunna besvara syftet på mest lämpliga sätt. För att undersöka det som ska undersökas valdes semistrukturerad intervjueteknik med intervjuguide med fördelen att den kan användas som ett stöd och att jag sedan med mer frihet kan ställa följdfrågor. Detta med fördel därför att intervjun kan nå djupare och mer eftersom jag kan anpassa frågorna till kontexten samtidigt som jag ges möjlighet att ändra och förtydliga. Vilket jag med en strukturerad intervjuguide med slutna frågor inte skulle kunnat göra (ibid; Denscombe, 2009). Däremot skulle intervjuerna kunna ses som retrospektiva, det vill säga att intervjuerna till viss del är tillbakablickande. Retrospektiva frågor innebär att informanten svarar på hur denne nu ser på hur det varit. En

retrospektiv fråga ger med andra ord inte svar på hur det var vid den tidpunkt som frågan skenbart handlade om (Trost, 2005). Att intervjuerna kan ses som retrospektiva är dels eftersom informanten beskriver sin förståelse av frågorna utifrån en annan individs upplevelse av hennes våldssituation. På så sätt är den återberättande. Dels kan den också uppfattas retrospektiv eftersom människor kan glömma, förenkla och omtolka det som hänt (ibid).

Angående intervjuerna genomfördes ett av intervjutillfällena med en person som jag känner sedan tidigare. Detta kan ha påverkat intervjusituationen och informantens svar samt mina frågor.

Med tanke på uppsatsens hermeneutiska kunskapssyn påverkas å ena sidan resultatet av mina subjektiva tolkningar, vilket också betyder att en annans tolkning skulle kunna vara möjlig och ge utslag för ett annat resultat. Å andra sidan betyder det ändå att min tolkning genererar för ökad kunskap av sexualiserat våld mot kvinnor. Eftersom att uppsatsarbetet studerar deltagare som står i nära kontakt med uppsatsämnet och med de kvinnor som blivit eller är utsatta går det i relativt stor grad påpeka att resultatet speglar verkligheten samtidigt som Bryman (2002) menar att trovärdigheten i en studie påverkas positivt. En nackdel skulle dock kunna vara antalet intervjuer. Fler intervjuer genererar mer data vilket kan ge bredare och djupare resultat. Däremot har uppsatsen inte med ambition att nå absolut sanning vilket innebär att fler intervjuer nödvändigtvis inte hade behövts för ett mer korrekt resultat menar Kvale och Brinkmann (2014).

Presentation av informanterna

Med hänsyn till de etiska övervägandena och anonymitet för respektive kvinnojour kommer respektive jour och informant i resultatet att presenteras med en bokstav.

Kvinnojouren A består i föreliggande uppsats av informant 1 och informant 2. Jouren har sammanlagt tre anställda. Informant 1 har arbetat på jouren i 13 år och kom att arbeta som jourkvinna eftersom hon brann för frågan. Informant 1 blev tillfrågad att börja arbeta genom kontakt på en kvinnojour. Informant 1 har själv levt i våld i nära relation. Informant 2 började arbeta på jouren genom förfrågan av arbetsförmedlingen och har sedan arbetat på jouren i 6 år.

Kvinnojouren B består av informant 3, med över tio stycken anställda. Informant 3 har arbetat på jouren sedan 2003 det vill säga i 14 år. Hon har erfarenhet inom vården sedan tidigare men fick chans att börja med kvinnojoursarbete genom arbetsförmedlingen.

Kvinnojouren C består av informant 4. Kvinnojour C har två anställda. Informant 4 har sedan tidigare 11 år inom läraryrket och skulle vidareutbilda sig inom barn i behov av särskilt stöd. I samma veva öppnades en ny tjänst upp på kvinnojouren med ett barnperspektiv och fokus på barn i behov av särskilt stöd och har sedan 2013 arbetat på deltid.

Kvinnojour D består av informant 5, med vilken har över fem stycken anställda. Informant 5 har arbetat inom jouren i 17 år och är idag verksamhetschef. Hon började

med kvinnojoursarbete då hon är intresserad och engagerad inom frågan. Hon har tidigare arbetat med kvinnor med missbruksproblematik där även våld visade sig vara en del i missbruket.

De studerade kvinnojourerna är olika stora, men samtliga kvinnojourer erbjuder skyddat boende i kommunen. Dessa kan erbjuda plats från tre kvinnor med eller utan barn upp till över femton kvinnor med eller utan barn. I och med skillnaden i antal anställda ser kvinnojourernas samtalsmottagning olika ut. Samtliga jourer har ett barnperspektiv vilket betyder att minst en anställd är ansvarig för barnen. Antalet ideella kvinnor skiljer sig också för respektive jour.

5. Resultat

I detta kapitel redogörs för det resultat som identifierats av datainsamlingen. Materialet kommer att redovisas i fem stycken huvudteman som kommit fram under bearbetningen av datainsamlingen. Dessa är: Beskrivning av det sexualiserade våldet, Kvinnojourernas förståelse av sexualiserat våld, Kvinnojourernas förståelse av våldets syfte och konsekvenser, Kvinnans motmakt, provokation som kontroll och Pornografins konsekvenser. Under respektive huvudtema redovisas i underkategorier textavsnitt som mer beskrivande redogör för empirins olika tema.

5.1 Beskrivning av det sexualiserade våldet

Informanterna beskriver kvinnors berättelse av sexualiserat våld som två dimensionellt. Våldet beskrivs å ena sidan som psykiskt och å andra sidan som fysiskt men båda i egenskap av makt och kontrollutövande. Våldet beskrivs också av informanterna som motspänstigt. Det sexualiserade våldet beskrivs som mycket vanligt förekommande samtidigt som det är mycket svårt att prata och berätta om.

Samtliga informanter gör tydlig att sexuellt våld sker i stor omfattning hos de kvinnor som är i kontakt med en kvinnojour. En informant säger i samtal om sexualiserat våld är förekommande att: *"ja. Mm. Det är nästan alla... nästan alla. Ja det är mer sällan att dem inte varit det. Det är tufft"* (informant 3). De andra informanterna berättar också att nästan alla kvinnor de träffat upplevt sexuellt våld på ett eller annat sätt.

5.1.1 Sexuellt våld – svårpersonligt och rationaliserat

Flera av de jag intervjuat menar dock att sex är något personligt och att det kan ta ett tag innan kvinnorna berättar om detta. Sex och sexualitet anses av många vara en privat angelägenhet. Det förväntas i en relation att sex och sexuella handlingar ska bygga på överenskommelse och tillit och när detta urholkas blir det ännu svårare att prata eller att berätta för andra om. Kvinnor pratar sällan om eller berättar för andra om sina erfarenheter av sexuellt våld, för kanske anses det vara en privat angelägenhet som hon inte vill berätta om. Informant 2 menar att det sexuella våldet är det svåraste våldet att

berätta om: *"av någon anledning är... det är inte lätt, det är enklare att tala om annat våld, än det sexualiserade våldet. Det är nog en del av det... det är otroligt privat"*.

Informant 4 berättar att: *"...det är för att det är väldigt personligt, och att man inte kanske riktigt vill acceptera..."*. Det är med andra ord svårt inte bara att prata med jousen utan också med sina vänner och kanske är det också framförallt svårt att ens erkänna för sig själv vad som hänt, vem som gjort det och att det hänt.

Det är heller inte alltid man själv, som utsatt, definierar det som ett övergrepp, våldtäkt eller en kränkande handling. Informant 1 berättar att: *"En del kan också vara att hon ställer upp på sex för husfridens bevarande så att säga. Och då ser hon det inte som våld eller våldtäkt, för hon protesterande ju inte... För hon ställer upp på sexuella aktiviteter hon inte är bekväm med för att hålla partnern lugn. Men hon sa ju inte nej, och det har hon ju hört att hon måste göra"*. Hon visar att sexuellt våld återges av, vissa kvinnor, som accepterade dels eftersom hon inte sa nej, dels för att det var det bättre alternativet.

Sexuellt våld kan också vara svårt för den utsatte att berätta om på grund av internalisering: *"efter tillräckligt många gånger börjar kvinnan tro på mannens verklighet av våldet och kan känna sig medskyldig"* (informant 1). Kvinnan vet inte vad som är vad längre eftersom hon har levt i förhållandet och under mannens villkor så länge. Sexuellt våld beskrivs alltså som att kvinnan tar mannen i försvar och på olika sätt försöker rationalisera. Rationalisera hans handlingar och även sitt eget beteende. Den förklarande attityden kan därför också ha sin grund i att den utsatta kvinnan inte riktigt vet vad som definierar eller i alla fall inte applicerar en sådan definition på sig själv.

Andra kvinnor är mindre "reflekterande" över våldet. En informant berättar till exempel: *"Varken svenska kvinnor eller kvinnor som är uppväxta i ett patriarkat där mannen har rätt till detta ser ofta inte sexuellt våld. Dom tycker inte att dom blivit våldtagna, vi är ju gifta och det är hans rättighet. Jag måste berätta att han inte har en rättighet att kräva sex när han vill. På hans villkor. Det är svårt, jättesvårt"* (informant 5). En faktor som kan förstärka en sådan förnekelse eller bortförklaring kan vara för att våldet sker inom äktenskapet eller relationen där det av andra skäl också kan förkomma förväntningar på sexuellt samspel av olika slag.

En av informanterna menar på att kvinnornas upplevda skam- och skuld känslor bottenar i *"den normativa bilden"* av sexualiserat våld. När kvinnan inte *"fightar"* tillbaka kan det tolkas som hennes egna fel. Som utomstående kan det därför vara lätt att tänka *"detta skulle inte jag tåla"* (informant 5). Vilket gör det svårare för kvinnor som lever i våld i nära relation att berätta om och att kännas vid våld och sexualiserat våld. Att möjligheter att prata om sexualiserat våld stöter på motstånd av olika dimensioner är ett faktum. Det kan handla om att man inte vill överträda gränsen för det personliga eller att man internaliseras, det vill säga att man antar och anpassar sig efter det sagda som håller en i förtryck. Eller att man annars "måste" känna sig vid att en låtit sig behandlas illa och förtryckts av sin partner, eller sett det som det bättre alternativet.

5.1.2 Sexuellt våld – svårt att fråga om och att prata om

Oviljan att ta upp ämnet kommer dock inte bara från de utsatta kvinnorna. Bland annat uppger informant 5 att stort ansvar ligger på henne som medarbetare att lyssna och berätta om kvinnans rättigheter. ”... Jag måste berätta att han inte har en rättighet att kräva sex när han vill. På hans villkor. Det är svårt, jättesvårt”. Informant 3 uppger att det från jourens sida kan innebära att man inte ställer vissa frågor just eftersom att det är ett tungt och svårt ämne. ”Det är bland det svåraste att prata om, det är mycket tabu gällande det sexuella, det är svårt.” (informant 3).

Det går också att finna motstånd att berätta om sin utsatthet/sexuellt upplevda våld av partner i samhället och samhällsstrukturkontext. Till exempel läggs brottsmål ner och förövare behöver knappt stå till svars. Utredningar som aldrig tar slut och har kvinnan dessutom barn med förövaren är förövaren fortfarande barnets pappa. Informant fem lyfter samhällets frånvaro ifråga om utsatta kvinnors verklighet: ”*polisämnan blir det ofta inget utav, utan den läggs ned. Utredningar som aldrig tar slut, och då blir det ju för kvinnan att problemet ligger kvar på henne, att det är henne det är fel på*” [...] ”*Varför ska jag [kvinnan]ens berätta då? Ingen lyssnar ju*”. Svårigheter att prata om sexuellt våld beskrivs således som en konsekvens av den normativa bild som finns om våldet. Omvärlden ser också den normativa bilden som den legitima vilket kräver att du som utsatt kvinna ska och kan skydda dig, springa därifrån, skrika, slå tillbaka eller lämna och så vidare. – I många fall leder alltså känslor av skam, skuld och maktlöshet till svårigheter att berätta om det som har hänt, medan andra våldsutsatta kvinnor är rädda att inte bli trodda.

5.1.3 Fysiskt och psykiskt våld

Det blir tydligt att innebörden av sexuellt våld har två olika dimensioner som i grunden båda har sitt ursprung i makt och kontroll. Den ena dimensionen är det fysiska våldet genom bland annat våldtäkt där kvinnan blir våldtagen av hennes partner i hemmet, eller av en person i en nära relation ”*kvinnor berättar ju om våldtäkter eller det här sexuella tvånget, att de får ställa upp på samlag*” (Informant 4). Det beskrivs också som i sexualiserade närmanden och sexuella trakasserier som inte behöver skett enbart i hemmet: ”*kvinnor som har varit här som har blivit sexuellt ofredade på sin arbetsplats, [...]* (informant 4).

Den andra dimensionen är den psykiska där det sexuella våldet beskrivs i form av hot. ”*Hot om våld, bryter ner henne*”, säger informant 5. Även om hoten kan handla om direkt våld kan det också handla om hot om annan våldshandling - ställer du inte upp på detta så...- eller vara riktad mot kvinnans ekonomiska situation. Hoten kan också vara indirekta och till exempel vända sig mot kvinnans barn. ”*Är barn inblandade är många gånger hotet om att mannen tar barnen. Även om det inte sker så i verkligheten så blir det hotet ens verklighet*” (Informant 5).

Risken att någon annan drabbas av våld förefaller i någon mening också handla om skuld och ansvar. ”*hon ville ju egentligen inte men hon visste också att gjorde hon inte det skulle han slå på henne eller något annat... men ”jag” är ju gift med honom...,*” (informant 3). I citatet betonas att det är ”jag” som är gift med honom och kanske rymmer det också en känsla av ansvar

där hotet om våld mot barnen blir extra ”effektfullt” just för att kvinnan känner att hon ska och kan beskydda barnen som inte själva försatt sig i denna position medan hon själv kan känna en högre grad av skuld just för att hon gift sig med den här personen. Ett ansvar som återkommer i andra avsnitt av resultatredovisningen.

Det psykiska våldet behöver dock inte vara förbundet till hot om fysiskt våld, varken för individen själv eller för hennes omgivning. Informanterna beskriver också psykiskt sexuellt våld som nedvärderande ord och verbala uttryck. ”... talar om hur värdelös hon är, säger att hon är dum i huvudet och inte fattar någonting. Bara han pallar med henne. Förbjuder henne att jobba för att hon ändå är så dum, så att hon slutar jobbet. Tillslut börjar man tro på det han säger. ”Jag” duger inget till” (informant 5). Psykiskt våld som sådant tär på den utsattes självkänsla och kan i längden vara förödande och blir en anledning till att isolera sig själv från andra på grund av dålig självkänsla och självförtroende.

Det beskrivs också situationer av utpressning som kan leda till sexuellt tvång. En informant berättar att det kan förkomma när kvinnan lever med en funktionsnedsättning: ”att den som delar ut till exempel medicinen kräver sexuella tjänster, annars får du inte dina tabletter. När du är i beroendeställning till den som ger dig din medicin kräver att du måste suga av personen för att få medicin... det ser ju olika ut i olika relationer beroende på vad förövaren kan trycka på för knappar för att få den som är utsatt att faktiskt lyda” (informant 2). Den som finns till för att hjälpa någon som befinner sig i någon form av beroendeställning har genast makt. Med andra ord befinner sig kvinnan som lever i en beroendeställning till en partner, eller den person som är makthavaren i denna maktrelation, som utövar våld i nära relation i ”dubbel” utsatthet. Det är upp till partnern att förvalta makten väl, men den kan likaväl och som ovan exemplifiering visar missbrukas.

Båda dimensionerna av våldet beskrivs som återkommande i syfte att kontrollera och kränka, som leder till att den utsatte lyder, känner osäkerhet och tvivlar på sitt omdöme. Dimensionerna beskrivs också som skadlig för den utsattes självkänsla, och särskilt på lång sikt.

5.2 Kvinnojureernas förståelse av sexualiserat våld

5.2.1 Förståelse och perspektiv i kontext

Informanterna menar att sexualiserat våld förstås i ljuset av maktstrukturer och samhällsstrukturer, och lyfter att det i samhället existerar olika föreställningar om mannens respektive kvinnans sexualitet. Dessa olika föreställningar menar informanterna kan ligga till grund för hur samhället förstår och definierar vad till exempel våldtäkt är, eller var gränsen för en våldtäkt går.

Informant 5 menar att hela världen förefaller organiserad med utgångspunkt i makt men hon lyfter särskilt mäns makt/kontroll mot kvinnor gällande sexuellt våld: ”Historiskt och i världen över är det ju mannens... ta könsstympning, som ju är ett sexualiserat våld. De ska inte finnas någon njutning hos kvinnan utan det är mannen som ska ha full kontroll. Finns kvinnor som beskrivit att han har misshandlat hennes fysiskt, sen blir han snäll och vill ha sex som en försoning, och då blir

det ju ett maktspel från mannens sida. Med kontroll, manipulering och makt som speldrag". I kontexten talar hon för att män tillskrivs tolkningsföreträde och att, specifikt, sexuell njutning primärt tillskrivits mannen och på mannens villkor. Kanske en njutning i att se sig själv hierarkiskt överlägsen.

Informant 5 talar å sin sida för att genusstrukturer inte förändrar sig av egen kraft utan att vi, människor och samhället, måste vara en del av en nödvändig förändring för att våld och sexualiserat våld ska sluta upprätthållas. Det är alltså viktigt att ur också andra perspektiv än de individuella att sträva efter förändring. Hon säger: *"som det ser ut idag, är att vi måste jobba långsiktigt med barnen. Vi borde uppfostra pojkar som flickor på så sätt att dom ska kunna få gråta osv. att vi hjälper flickor på dagis medan pojkarna får klara sig mer tyder på att jämställdhet behövs, även på förskolan. Att vi inte går in i dom stereotypa rollerna, vi kan vara olika men själva värdet av människor, vi kan inte behandla något så för att den har det könet".*

I samtal med kvinnor, som blivit utsatta för sexuellt våld, med annan etnisk bakgrund än svensk menar informanterna att sexuellt våld kan förstås under andra omständigheter. Med de kvinnor som är uppväxta med värderingar, som skiljer sig från svenska värderingar, utifrån ett patriarkalt samhälle med hederskultur och familjenorm, som kännetecknas av att män står för makten i samhället menar informant 3 att gränserna kan blir mer otydliga: *"Sex ingår i äktenskapet, och att hon är fostrade i det, kanske till och med mamman säger att bara få det överstökad, bara han är nöjd... Det ligger lite i att hon måste göra som mannen säger...".* Genom att vi definierar våldet som hedersvåld riskerar vi att motta förövarens legitimerande perspektiv som kan resultera i en förklaring till våldet bortom mannens faktiska handling. Det upplevda sexuella våldet sker inte av mannen utan som kvinnans skyldighet till mannen, vilket kan göra att kvinnan i fråga mer eller mindre verkar "ovetande" om att hon utsätts för sexuellt våld.

Kultur och samhället lyfts mer eller mindre av samtliga journaler i tal om varför sexuellt våld utövas mot kvinnor i nära relation. Informanterna menar att kulturella mönster begränsar kvinnors frihet och rättigheter. Ett annat resonemang om kulturella föreställningar i relation till våld urskiljs av informant 3 som hänvisar mannens våld som kulturell företeelse: *"I Sverige har vi en myndighet och ett nätverk som när vi blir vuxna och föräldrar kan vända sig till, det finns inte samma där. Men när en familj kommer hit då så vänds triangeln, och då har inte mannen samma bestämmelse, och då är hemmet hans trygga zon och där han hävdar sig och återropar sin makt och kontroll. Det är absolut ingen ursäkt för att utöva våld men, men det sker".* Informant 3 målar upp en situation som en liknelse av en trekant, där kvinnan som anlant till Sverige ges (mer) möjlighet att "bryta" de normer som upprätthåller familjens heder vilket bidrar till att familjens heder hotas. I de fall där hedern berövats antas våldet således vara en "lösning" för familjens upprättelse. Till exempel att nyttja dom nätverk som finns; dagis, utbildning eller olika möjligheter till jobb. Utnyttjas dessa kan det ses som att bryta mot normer för kvinnlighet. Informant 1 menar att denna förståelse är densamma för alla kvinnor. Hon visar med ett exempel om en [svensk] kvinnas ifrågasättande: *"paret skulle på after work och kvinnan uttrycker att partners kläder var tråkiga. Väl på after worken agerade mannen som att hon inte fanns. Han talade bara om henne och inte med henne. Han skrattade och var trevlig mot alla andra men inte henne. Hemma fick hon sedan ta massa smutskastning".* Kvinnan som informant 1 berättat om har alltså ifrågasatt sin partners val

av kläder vilket inte föreligger med kvinnlighet som hon sedan straffas för genom ignorans och med verbal kränkning. Med andra ord är hedersnormer och svenska normer förenade med könsskillnader för kvinnlighet grundade i patriarkala föreställningar om makt och kontroll (som många gånger tas i uttryck av kvinnans kropp: *”sex ingår i äktenskapet”*).

Kvinnojourernas förståelse av sexualiserat våld identifieras i kontext av maktstrukturer och kulturella föreställningar, förståelser och perspektiv och gäller alla kvinnor.

5.3 Kvinnojourernas förståelse av våldets syfte och konsekvenser

5.3.1 Syfte - Makt och kontroll

Informanterna beskriver sexualiserat våld mot kvinnor i nära relation som en makt och kontrollutövning. En medveten strategi från partners sida för att utöva makt och kontroll över kvinnan.

Informant 4 menar att våldet är ett medel. Att använda våld är verkningsfullt eftersom det är ett 'enkelt' och 'snabbt' sätt att visa kvinnan underordnad partnern. *”Per [en norsk forskare inom våld] pratar ju om att våldet, det meningsfulla våldet. Han menar att det finns inget våld som är meningslöst, för det finns ju ingen som, ja. Det har någon slags syfte. [...] våldet blir bara ett medel för att nå någonting annat”* (informant 4).

Andra gånger handlar det om att kontrollera och om att hota. Har det hänt en gång vet kvinnan att det kan hända igen, och partnern vet att det fungerar. *”Det räcker många gånger att föröver stelnar till. Så finns hotet där. Subtla nyanser, rösten, blicken, det finns jättemycket som kan upplevas som hot om våld därför att har våld förekommit en gång finns rädslan för att det ska hända igen hos den utsatta och möjligheten att använda det igen hos förövaren”* (informant 1).

Informant 5 berättar hur kvinnan begränsas hennes livsutrymme när partnern övertar hennes självbestämmande. *”Det som egentligen är onormalt blir normalt. Mannen vill bryta ner henne för att äga henne helt. Han kan isolera kvinnan från sin familj och vänner på sätt och vis och får med sig henne i att inte beller vilja träffa dem, han köra till jobbet, hämtar upp”. Kvinnans livsutrymme minskar när mannen kör och plockar upp henne till och från jobbet och hon får så sätt inte utrymme för socialt umgänge med kollegor.*

På samma sätt menar informant 5 att kvinnans handlingsutrymme inte är hennes eget, utan på villkor av mannen *”när han hotar kan man göra många saker som man inte vill, och det är ett medvetet maktutövande, från mannens sida. Om jag inte gör det nu går han loss ytterligare på mig eller på barnen eller på något annat”* (informant 5).

5.3.2 Makt och kontroll – sexuellt våld

Våldtäkt och sexuella övergrepp förstås som det yttersta medlet att nå överordnad på *”våldtäkt och sexuella övergrepp är ju ett sätt att utöva sin makt, bland det yttersta för att förnedra den andra”* (informant 5). Effekterna av partners förnedring kan vara förödande och medför

nedbrytning vilket kan öka risken att kvinnan isolerar sig ytterligare. I sin tur kan det leda till svårigheter för kvinnan att lämna eftersom hennes livsutrymme utanför sitt förhållande icke är existerande.

Utöver ledorden *makt* och *kontroll* beskrivs av en annan informant sexuellt våld som en handling av överlevnadsstrategi från partners sida. *"Han ska visa sin makt, eller där han faktiskt, som jag tror i många fall, är så liten i sig själv, så att det är hans överlevnadsstrategi, att han måste veta att hon finns kvar hos honom, han måste veta att hon gör som han vill, för att vad händer med honom annars?"* (informant 4). Fokus ligger på hur liten mannen är i sig själv, att sexuellt våld därför blir hans strategi för att hävda sig.

5.3.3 Konsekvenser - Kvinnors skuld och skam

Efter att ha varit med om sexualiserat våld i nära relation får många kvinnor skuldkänslor. Mer bestämt får ofta kvinnor skam- och skuldkänslor för det hon upplevt/blivit utsatt för. Mer ofta verkar kvinnan se sig själv som skyldig för våldet och ofta genom olika uttryck av provokation: *'Jag tjtade', 'jag bar fel kläder', 'jag använde rosépeppar när jag vet att han inte tycker om det'*. Skuld och skamkänslor uppstår också både eftersom kvinnan inte sa nej, och för att hon inte lämnar förhållandet när det hänt. *"Just det här att lyfta skulden är en avgörande faktor, för att nästan alla tar på sig skulden för det som händer. Hon har lagat fel mat, inte städlat rätt som mannen vill eller viket t-shirten fel [...] det är mycket sådana saker som återkommer i alla samtal, att dem tagit på sig skulden. Skuld och skam, att hon bland annat skäms för att hon är kvar i förhållandet. För hon har pratat med bästa väninnan, men hon har gått tillbaka"* (informant 1).

Skammen förstås förenklat som en känsla som uppstår till följd av förlust av konflikt. Däremot blir känslan mer komplex när skulden för våldet internaliseras på kvinnan och att hon inte gör tillräckligt motstånd. *"Ab det är så skuldbelagt. För hon tänker att hon har ju gått med på det ändå..., Även fast hon inte ville. Hon spelade inte med, men hon bara var där, hon kunde liksom ändå inte röra sig Hon försökte säga att hon inte ville men då blev han istället arg, så då lät hon honom göra det"* (informant 5). Skuldkänslor kan uppstå över att hon inte får förhållandet att fungera (hon gör ju honom bara arg) samtidigt som hon skäms över att hon låter sig behandlas illa och att hon gått med på det.

5.4 Kvinnans motmakt, provokation som kontroll

Av datainsamlingen identifieras som sagt att informanterna beskriver sexuellt våld mot kvinnor främst som en makt och kontrollutövning gentemot kvinnan, dock framkommer samtidigt att sexuellt våld mot kvinnor sker under kvinnans kontroll. Av informanternas utsagor går det att urskilja att kvinnor dels motsäger sig sexuellt våld, det vill säga att hon inte bedömer handlingen som våld. Däremot går också av informanternas utsagor att urskilja kvinnans eget självbestämmande och kontroll i situationer av sexualiserat våld. Det vill säga att kvinnan själv kontrollerar när våldet sker.

"... Hon var illa slagen, verkligen, och hon säger att de var hennes fel. [...] 'jag använde rosépeppar när jag vet att han inte tycker om det'. Så det var ju mitt fel. Ab det var det, du utlöste det. Just den här

gången. Du visste att de skulle hända när du använde rosépeppar, men du gjorde det för då hade du kontroll. Du hade kontroll för när misshandel skulle hända. Du viste att om du väntar två, tre dagar slår han ihjäl dig. Idag är du tillräckligt stark att ta det här. Därför utlöste du detta idag. Det är en ren överlevnadsinstinkt” (informant 1). Informant 1 visar att kvinnan vet att våldet kommer att ske men att hon inom den förutsättningen försöker kontrollera när det sker – när misshandeln ska hända. Det är hon som utlöser det och det ger henne en känsla av inre makt och kontroll även om den är ”osynlig” för gärningspersonen. I ”spelet” ingår ju att han ska tro att hon gjort ett misstag fast hon egentligen har gjort det med vilja för att provocera det hon vet skulle hända ändå. Skillnaden är att hon bestämmer när det ska ske.

Andra exempel på motmakt som informanterna talar om är kvinnors rop på hjälp genom att fysiskt höra av sig till en kvinnojour, genom telefonsamtal eller genom besök. Informant 3 berättar om samtal med kvinnor som är i första fasen att lämna sitt förhållande. *”Man ringer för att man funderat på att lämna, hur fungerar det juridiskt och hur ska jag göra för att lämna”*. Kvinnan visar tecken på att hon vill ta sig ur sitt förhållande och att hon är redo att lämna. Det kan vara ett sätt för kvinnan själv att visa på motmakt, även fast partnern inte än vet om det.

5.5 Pornografins konsekvenser

5.5.1 Porr framför relation

Informanterna beskriver kvinnors upplevelser av partnerns pornografikonsumering som att partnern väljer porren före sin partner. *”En kvinna ringde för att hon tyckte att det var ett problem när hennes man liksom... och då var det mest att hon var väl lite svartsjuk, för han satte sig hellre framför datorn än att vara med henne då”* (informant 3). Informant 5 har i likhet också varit med om sådant utfall av pornografikonsumering. Hon säger att: *”Många kvinnor berättar att mannen tittar på porr”* och att kvinnorna *”säger det väldigt ofta, att dom sitter vid sin dator”*. Informant 3 berättar också att männen i förhållanden väljer porren framför sin partner: *”[...] vad som inte räckte hos henne för att han istället satt på internet”*. Konsekvensen av partnerns pornografikonsumering är kvinnans känslor inför detta. Känslor om sin egen otillräcklighet som partner.

5.5.2 Tvång

Pornografi medför därtill att partnerns pornografikonsumering leder till att mannen ifråga förverkligar de inslag av den porr han tittat på. Sådant som klädval, kroppsideal och olika typer av agerande: *”Att mannen köpt kläder som hon tvingas ha på sig och efteråt bli slagen efter sexakten”* (informant 5). Eller: *”Män som tvingat sin partner till bröstförstoringar för att det ses som ett ideal inom pornografin. Det har ju förekommit”* (informant 2). Informant 5 berättar om en mans agerande där han *”tvingar henne att kolla på porr samtidigt som han ska ha sex med henne, och påtvingar henne olika sex'leksaker' som hon inte vill”*. Informanternas beskrivningar skildrar

således att pornografikonsumering medför handlingar som kvinnan eventuellt inte annars skulle engagerat sig i och att dessa kan ske utan samtycke.

5.5.3 Inspiration

Till sist går av datainsamlingen att tyda på att pornografikonsumering leder till ”inspiration”. Partnern i fråga kopierar inslag från pornografin till sin egen relation. Våldseffekter från pornografi yttras, menar informant 5, genom att partnern tvingat kvinnan till att utöva liknande scener som i porrfilm, mot kvinnans vilja. Partners pornografikonsumtion har också lett till att partnern kåtat upp sig med hjälp av porr för att sedan påtvinga kvinnan till sex samt att *”kalla tjejen ord han hört inom porren”* och *”kopiera akterna, eller kåta upp sig innan han ska ha sex med sin kvinna och är samtidigt aggressivt sexuellt uppspelt”* (informant 5). Inspiration till sex genom porr behöver nödvändigtvis inte innebära våld men sker det utan samtycke är det ett sexuellt tvång från partnern vilket ingår i våldsdefinitionen eftersom det kan innebära psykiskt våld, hot, krav, kränkningar och så vidare.

5.5.4 Pornografi leder till våld

I tal om pornografi i relation till våld mot kvinnor menar informanterna att det är ett problematiskt ämne i avseende att det är svårt att prata om samt att dom själv besitter för lite kunskap om området *”...man har inte lika lätt att prata om det för vuxna. det finns mycket skam. [...] och vi måste kunna hantera och svara, och då måste vi ha kunskap. Kunna ställa rätt fråga och kunna ta ansvar för den”* – Informant 2.

”Min kollega berättade att hon inte mött på detta, då diskuterade vi att hon kanske inte ställt dom frågorna, och om hon inte ställer frågan kommer inte kvinnan heller att berätta något” (informant 5). Informant 5 menar att jourkvinnorna måste våga ställa vissa svåra frågor för att kunna täcka upp för helheten och för att kunna hjälpa i kvinnans bearbetningsprocess. Vilket informant 2 också identifierar, men menar därtill att det är av vikt att besitta adekvat kunskap på området *”Så länge vi inte frågar kommer vi inte få något svar, men när vi ställer frågan måste vi också vara beredda på att hantera svaret, och det tror jag krävs utbildning i, hur man kan prata om det här, på rätt sätt, så det inte stjälper mer än vad det hjälper”* – Informant 2.

Av datainsamlingen går det inte att förankra pornografikonsumering med absolut våldsutövning men informanterna anser att pornografi i relation till våld är något som bör belysas eftersom det saknas kunskap om ämnet. Informanterna efterlyser också mer kännedom om pornografi i relation till våld för att kunna ställa ”rätt” frågor eller för att tydligare kunna synliggöra antydning på pornografi som utlösande våldsfaktorer i kvinnors berättelser.

6. Analys

I detta kapitel analyseras resultatets teman utifrån tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna. De teman som analyseras baseras således på empirins resultat och

kallas i detta kapitel för: Det sexualiserade våldet, Förståelser av sexualiserat våld, Konsekvenser och Pornografins konsekvenser. Också här förekommer underrubriker med vilka redogör ytterligare för presenterat tema.

6.1 Det sexualiserade våldet

6.1.1 Sexuellt våld – vanligt förekommande

Ett anmärkningsvärt innehåll i informanternas berättelser är omfattningen av sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer. I likhet med Dartnall och Jewkes (2013), BRÅ:s (2016), Lundgrens m. fl., (2001) och WHO:s (2005) studier framkommer således också i min uppsats att det främst är kvinnor som blir utsatta av män och av en man i nära relation. I resultatet berättas att hela världen förefaller organiserad med utgångspunkt i våld och sexuellt våld och med främst män som utövare. Sverige är alltså inget undantag. För att se våld som ett marginellt problem ska förövarens inkomst, missbruk som alkoholintag och etniska bakgrund förekomma (Jeffner, 1999; Jewkes & Flodd m. fl., 2005; Lundgren m. fl., 2001). I denna uppsats framkommer det dock inte av resultatet huruvida partners – förövarens relation till inkomst eller alkoholmissbruk ser ut eller i vilket utsträckning det påverkar dennes våldsutövande. På denna punkt går det därför inte att absolut utesluta våld som ett marginellt problem. Däremot framkommer det i resultatet att våld sker av förövare med olika etniska bakgrunder, svensk bakgrund inkluderad. Således är förövaren som ”dom” eller ”den andra” (det vill säga att förövaren har en annan etnisk bakgrund än svensk) som en punkt inom våld som ett marginellt problem inte framstående i detta uppsatsarbete. Resultatet visar snarare och tydligt att våld i nära relationer förekommer oavsett etnisk bakgrund.

6.1.2 Sexuellt våld – svårigheter att prata om

Av resultatet att döma lyfts särskilt svårigheter att prata om sexuellt våld i informanternas beskrivning av det sexualiserade våldet. Svårigheterna att prata om sexuellt våld i resultatet handlar dels om det privata kring sex och att det är tungt att erkänna sin våldsutsatthet. Framträdande är också att sexuellt våld är det ”bättre” alternativet. Gemensamt har dessa beskrivningar i hårda drag att kvinnorna ”tillåter” sig bli utsatta, eftersom de inte gör tillräckligt motstånd, vilket kan ses som en anledning till varför hon väljer att inte berätta för någon om våldet – för jag har ju ”tillåtit” det att ske genom att inte säga nej. Denna form av rationalisering i förhållande till det våld kvinnan utsätts för kan med sken av våldets normaliseringsprocess förklaras som överlevnadsstrategi (Lundgren, 2004). När kvinnan internaliserar partners verklighet kommer hon till slut att se sig själv som medskyldig till det våld hon utsätts för eftersom partners verklighet blir hennes. Hon börjar till slut att tro på att det är hon som är orsaken till partners våldsutövande och för att undvika våld anpassar hon sitt liv efter partners villkor och livsutrymme. Det betyder att hennes eget livsutrymme succesivt minskar och en tanke som att *ställa upp på sex* speglar i hennes värld en utväg att undvika grövre våld. Normaliseringsprocessen är samtidigt en process nödvändig för hennes överlevnad

samtidigt som våldet normaliseras in i hennes vardag, processen kan se olika ut beroende på person och våldssituation. Denna ”tillåtelse” av att behandlas illa på av sin partner finner även Sheffer Lindgren (2009) och Watts och Zimmerman (2002) exempel på. I omgivningens syn på våld och särskilt sexuellt våld har det också visat sig viktigt att se vem offret är i termer av moral - en gränslinje mellan det som går att utskilja som hora och madonna och vilken sidan av gränsen kvinnan i fråga står på (Nilsson & Löfkrona, 2015). Svårigheter att prata om sin utsatthet i förhållande till sexuellt våld som *internalisering* och som ett *bättre alternativ* kan alltså ligga i den reaktion eller motreaktion kvinnan möts av om hon berättar. Plötsligt blir det istället nödvändigt att förstå varför rationaliserade förklaringar uppstår. Kvinnans eget agerande i samband med det våld hon utsätts för kan således stärka eller minska hennes ansvar för övergreppet, vilket för oss till Christies (2001) teori om ideala och icke-ideala offer. Med Christies teori (ibid) om offerstatus skulle kvinnorna (kvinnan som *internaliserats* och kvinnan som ställer upp på sex som det *bättre alternativet*) befattas med begreppet icke-ideala offer. Kvinnorna skulle alltså få det svårt att hävda sin offerstatus, eventuellt skulle hon istället misstänkliggöras. Kvinnorna skulle enligt Christies teori (ibid) uppfattas som tvivelaktiga eftersom de befunnit sig på en plats, i hemmet, som inte anses legitim. Hemmet räknas som en plats som hon klandras för att ha befunnits sig i. Kvinnorna skulle också bemött våldet med ansvar, det vill säga att de skulle skyddat sig själva genom att inte vara där samtidigt som förövaren ju är en bekant. Med Christies teori (ibid) om icke-idealt offer går därmed att förstå svårigheterna kring att berätta om sin våldsutsatthet. Omgivningen kommer ju ändå att tvivla på henne som ett faktiskt offer. Med Lundgrens normaliseringsprocess (2004) går det kanske i första hand att förstå hur kvinnorna själva förklarar sexuellt våld som det *bättre alternativet* och som *internaliserat*. I andra hand följer att denna förståelse följaktligen leder till svårigheter att prata om sin våldsutsatthet. Dels på individnivå, eftersom hon gjort en medvetet val att stanna behöver hon motivera varför. På samhällsnivå blir det en svårighet att prata om eftersom anses ansvarig nog att lämna eller att inte befinna sig i en sådan situation. Det vill säga eftersom hon inte är ett idealiskt offer. Teorierna och deras förklaringsramar synliggör således att svårigheterna som resultatet visar är genomsyrade av känslor om skuld, skam, maktlöshet och stigma i likhet med Lundgrens m. fl., (2001) och Sheffer Lindgren (2009).

6.1.3 Sexuellt våld – fysiskt och psykiskt

Resultatet visar två dimensioner i informanternas beskrivning av sexuellt våld. Fysiskt och psykiskt. Båda dimensionerna av våldet beskrivs som ett återkommande i syfte att kontrollera och kränka sin partner som leder till att den utsatta lyder, känner osäkerhet och tvivlar på sitt omdöme. Ett tydligt exempel på hur kvinnan lyder och känner osäkerhet är till exempel utifrån hennes beroendeställning som funktionsnedsatt. Båda dimensionerna fysiskt och psykiskt –sexuellt våld beskrivs här som denna kvinnas verklighet. Hon klarar sig inte utan sin medicin och blir därför tvungen att gå med på partners villkor. Centralt i detta tema är att partnern använder våldet *återkommande* och i *syfte att kontrollera* kvinnan. Våldsutövande sker således alltid kontrollerat och inte som tillfälligheter eller impulsiva handlingar. I ljuset av Christies teori om offerstatus (2001) medför detta att kvinnan eftersom hon är svag: har en nedsättande funktionsvariation

vilket gör att det kan bli svårare för henne att undgå våldet. Att gärningsmannen är i överläge, stor och ond: eftersom han systematiskt våldför sig på kvinnan. På dessa punkter kan kvinnan tolkas som ett idealiskt offer eftersom hon lever upp till några av egenskaperna. Vad det i sin tur medför – att tolkas som ett idealiskt offer – är ofta sympati och empati och att de kan få lättare till hjälp genom till exempel jourer och rättsväsendet (Åkerström & Sahlin, 2001). Samtidigt innebär det – offerrollen - skyddsbehov och vämlöshet. Det betyder att kvinnojurer som i syfte att hjälpa utsatta och motverka våld samtidigt avgränsar lämpliga stödsökande kvinnor från olämpliga. Vidare medför resultaten om fysisk och psykiskt våld som ett *återkommande* och i *syfte att kontrollera* att förövarens kontrollerande definieras som något absolut och ständigt. Med andra ord beskrivs våldet i våld i nära relation som en fråga om när snarare än om. Om vi dessutom här plockar in Connells (1996) och Jewkes & Morrells m. fl., (2015) definition av det teoretiska begreppet hegemonisk maskulinitet kan vi se förövarens självsäkerhet eller bristande självsäkerhet som det som utgör dennes våld. I avseende fysiskt och psykiskt våld och i ljuset av hegemonisk maskulinitet förstås således kvinnan vara följsam och lydig sin partner samtidigt som lydigheten bestäms av vilken grad partnern är säker på sig själv. Partnerns sexuella våld ses således styras av hans säkerhet i sig själv. Garcia-Morena m. fl., (2005) visar i sin studie att mäns omfång av våld mot kvinnor skiljer sig från land till land och utifrån olika inställningar vilket kan tolkas som att sexualiserat våld därmed inte är omöjligt att undgå.

6.2 Förståelser av sexualiserat våld

6.2.1 Maktstrukturer

Resultatet åskådliggör en dominerande bild av sexuellt våld som en medveten makt och kontrollstrategi i syfte att överta kvinnans makt, kontroll och handlingsutrymme. Den beskrivna bilden av fysiskt och psykiskt sexuellt våld betraktas därmed inte primärt som en sexuell handling utan som ett könsbaserat maktutövande. Sexualiserat våld förklaras således bottna i ett strukturellt plan, med vilket kvinnors sexuella våldserfarenheter kan tolkas som ett uttryck för en patriarkal struktur. Informanternas förståelse av våld mot kvinnor sätts i relation till den sociala och kulturella könsmaktstruktur som ständigt produceras och reproduceras som ”normal”. Resultatet går därför att förstå i likhet med Dartnall och Jewkes (2013) om att våldet grundar i ojämställdhet och diskriminering av kön. Tillika går resultatet att analyseras genom Hirdmans genussystem (1988, 2003).

Hirdman talar om två principer inom genussystemet (1988, 2003). Dessa är dikotomi som betyder uppdelning mellan könen, på alla områden. Den andra principen är hierarki som hon menar förklarar mannen som norm. Dessa praktiserar tillika inom den hegemoniska maskuliniteten (Connell, 1996). Dock med eftersträvan att nå det idealiska sättet att vara man. Av resultatet går att se att sexuell njutning historiskt och fortfarande förknippas med mannens njutning och på mannens villkor, i motsats till kvinnans. Kvinnan förklaras som den kontrollerade och mannen som kontrollerande. Mannens njutning placeras därav som norm. Tolkningsrepertoar för sexuella övergrepp bottnar

således i föreställningar om kvinnors underordning och mäns ”rätt” att dominera. Kopplat till begreppet hegemonisk maskulinitet har mannen inte full maskulin hegemoni med vilket han positionerar sig i relation till idealet som kräver att han yrkar på sin manlighet och sina attribut. I likhet med Connells (1996) och Jewkes och Morrells m. fl., (2015) definition av begreppet tar mannens dominerande föreställningar om kön plats för att han själv inte ska ses som en underordnad man av andra män, och kvinnor. Resultatet beskriver också sexualiserat våld inom äktenskap som något som kan framstå som ”ovetandes” från kvinnans part och hon förstår våldet som ett uttryck grundat från maktstruktur och kön. Att sex ingår i ett äktenskap. Också här återspeglas mannens tolkningsföreträde blivit kvinnans verklighet till den grad att ”sex” är hennes skyldighet att ge och mannens rättighet att få.

De faktum att mörkertalet gällande sexuella övergrepp inom relationer är så pass stort (Brå, 2016) är möjligen av anledning också till tidigare och rådande maktstrukturer. Med hänvisning till Hirdmans (1988, 2003) tankar om genussystem, könens olikheter och status (hierarkier) har möjligen sexuella övergrepp och särskilt gällande sexuella övergrepp inom en relation inte ansetts särskilt betydlig eftersom det är den icke-normativa människan som blir berörd. Hade det istället gällt normen, män, som hierarkiskt ledande och den ”normala” människan hade mörkertalet kanske inte varit lika stort eller ens existerande eftersom det då kanske hade blivit en angelägen fråga att motverka, eftersom att deras status är av mer värde eftersom han, män, tillhör det ”normala”. Såvida gällande att frågan angår den heteronormativa manliga mannen (Connells, 1996; Jewkes & Morrells m. fl., 2015; Messerschmidt, 2000). Messerschmidt menar att objektifiera och sexuellt underordna kvinnor (eller andra män) är ett tillvägagångssätt för att uppnå status och självkänsla i likhet med ledande maskulinitetsideal. Med detta tankesätt följer att mäns sexuella våld mot kvinnor är legitimerad för att nå högre grad av maskulinitet. Denna ingång blir av intresse i förhållande till resultatets dels individuella nivå av partners våld mot kvinnan som maktstruktur, samt på samhällsnivå. Med den individuella nivån menar jag hur männen nyttjar sex som en förnedring och maktutövande som ett *återkommande* och *i syfta att kontrollera* kvinnan och hur mannen tillåts och vidmakthåller detta beteende. Samt hur kvinnan på grund av bland annat samhällsstigmatiserandet att inte talar öppet om hennes utsatthet. Med samhällsnivå menar jag hur mannen av samhället inte anses lika ansvarig på så sätt att utredningar till exempel tar för lång tid och är förövaren till exempel också pappa till deras gemensamma barn blir processen komplicerad och vissa kvinnor väljer därför att ta tillbaka anmälan. Samt hur kvinnan hamnar i maktlöshet när hon är rädd för att inte bli trodd på, av omvärlden.

6.3 Konsekvenser

6.3.1 Mäns tolkningsföreträde

I resultatet exemplifieras flera gånger att kvinnorna anklagas ansvarig för det våld hon utsätts för, dels av gärningsmannen i fråga och dels av samhället. Till exempel har hon

kanske vikt sin partners t-shirt fel, eller städat på fel sätt. I relation till hegemonisk maskulinitet blir kvinnans provokation så som detta; att vika t-shirt fel eller städat fel orsak till våld. Orsakerna går att ur ett hegemoniskt maskulinitetsperspektiv se som ett motstånd mot manlighet och legitimerar således mäns överordnad och kan i sin tur förklara mannens våldshandling (Connell, 1996; Jewkes & Flodd m fl., 2015; Jewkes & Morrell m fl., 2015; Messerschmidt, 2000). Motsätter hon sig detta genom ovan redogjorda orsaker överskrider hon femininiteten, det kvinnliga, och rör sig mot något annat varpå manligheten angrips (Hirdman 1988; 2003; Watts & Zimmerman, 2002). I likhet med Hirdmans genussystem (1988, 2003) och Watts och Zimmermans (2002) närmar sig i denna uppsats påståendet att män kan utnyttja våld och sexuellt våld mot en kvinna han bedömer vara provocerande, och samtidigt rättfärdiga sin handling som ett lämpligt straff. Detta eftersom att kvinnan i fråga överträtt normen för sitt (kvinnliga) beteende. Resultatet synliggör på så sätt hur dominerande könsföreställningar ”förklarar” mannens sätt att försvara sin manlighet. Genom att uttrycka (sin) maskulinitet och (sina) attribut upprätthåller han kvinnan således underordnad (Connell, 1996, Jewkes & Morrell m. fl., 2015).

6.3.2 Motmakt

I ljuset av att kvinnan själv tar kontroll över våldet, på så sätt att hon väljer det för *busfridens skull*. Eller som i fallet där kvinnan trots vetskap om mannens matpreferens ändå väljer att krydda maten med rosépeppar motiveras Christies (2001) och Åkerström och Sahlin (2001) diskussion om det motspänstiga offret. Det motspänstiga offret är en följd i teorin om det idealiska offret på så sätt att offret motsätter sig offerstatus och använder sig av motmakt. I en första läsning låter resultatets kvinnor troligtvis som en schablonbild av ett offer. I en närmare läsning går det däremot att utskilja att kvinnorna i dessa fall inte alls faller under mannens underordnad eftersom hon själv väljer var, när och hur hon ska utsättas för partners våld. Kvinnorna visar att de själva inte vill tillskrivas rollen som offer vilket de förverkligar genom att kontrollera partners våldsbeteende och själv agera den utlösande faktorn. Med detta synsätt bär kvinnan ansvar för våldet, om än för sin egen överlevnad och för att behålla sin värdighet som människa att själv kunna ta beslut. Denna förståelse står i kontrast till förståelsen om kvinnan som ovetande offer. Det vill säga dem som viktimiseras utan att veta om det (Christies, 2001). Motmakt i relation till våldets normaliseringsprocess blir svårare att ta ställning till. Normaliseringsprocessen (Lundgren, 2004) synliggör bättre för hur kvinnan anpassar sig våldet för sin överlevnad mer än att hon ifrågasätter den. Dock konstrueras kvinnan utifrån detta synsättet som en svag individ som saknar andra strategier än att då underkasta sig sin partners vilja och våld. Hon blir i motsats till kvinnan som visar motmakt, ett viljelöst offer.

6.4 Pornografins konsekvenser

Av Unizons rapport (2016) framkommer tydligt pornografi som en utlösande faktor för mäns våld mot kvinnor. Denna uppsats resultat är dock inte lika signifikanta. Däremot går det att i likhet med meta-analyserna, de experimentella och naturistiska studierna

(Hald m. fl., 2010; Wright & Tokunaga, 2016; Wright m. fl., 2016) bedöma att pornografikonsumtion och pornografins innehåll kan leda till attityder som stödjer våld mot kvinnor. Bland annat kan pornografikonsumeringen leda till tvång. Framträdande är också att pornografikonsumenten väljer porr framför sin partner. Ett tredje tema som framträder av resultatet är inspiration. Dessa teman kan visa likheter med Whright och Tokunagas (2016) resultat att ju mer partner konsumerar porr och utsätts för porrens föreställningar av kvinnor som sexobjekt desto mer kommer konsumenten att se på kvinnor som sexobjekt.

Om pornografikonsumering väsentligt ökar kvinnans risk att bli misshandlad av partnern i våld i nära relation som Shopes (2004) studie visat kan denna uppsats dock inte besvara eftersom informanterna inte har tillräcklig med kännedom om våldsutövarens pornografikonsumering. Däremot går att antyda av resultatet att pornografikonsumenten blir triggad av pornografen och lyfter vissa pornografiska inslag in i dennes fysiska relation samt att viss pornografikonsumtion kan leda till attityder som stödjer våld mot kvinnor. Därav finner denna uppsats resultatdelar om pornografikonsumtion i förhållande till våld mot kvinnor i nära relation likheter med Wrights och Tokungas (2016) 3am modell om kvinnor som sexobjekt och mäns förärvning, aktivering och applicering av sexuell socialisering.

7. Diskussion

I detta kapitel följer en diskussion över resultatet på en mer övergripande nivå. Jag har valt att plocka ut några teman från resultatet och analysen som jag anser fungera som nyckelteman och viktiga till diskussionen. Dessa är hur medarbetarna förstår sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer som maktstrukturella. Här jämför jag maktstrukturella förståelser med medarbetarnas beskrivning av sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer som problematiskt och mycket svårt att prata om. I resultatdiskussionen lyfts också kvinnors motmakt i två perspektiv samt diskussion om sexualiserat våld mot kvinnor som ett marginellt problem. Sist följer en diskussion om förövarens pornografikonsumtion. Sedan följer en metoddiskussion som svarar för huruvida uppsatsen besvarat uppsatsens syfte och frågeställningar. Sist i diskussionen presenteras slutsatser och fortsatt forskning.

7.1 Resultatdiskussion

Ursprungstanken för diskussion utifrån uppsatsens innehåll var varför sexuellt våld är så genomgripande och omfattande, särskilt med tanke på vålds statistik, medarbetarnas utsagor och den tidigare forsknings förståelse om att sexuellt våld mot kvinnor bottnar i ojämställdhet mellan könen och i diskriminering av kön. Dessa talar alla för att sexuellt våld är ett faktum och att sexuellt våld mot kvinnor sker mycket, att det sker ofta och att det främst sker av män. Till exempel ses män genom Hirdmans genussystem (1988, 2003) tillskrivas överordning och tolkningsföreträde vilket leder till att män förklaras som norm och kvinnan det avvikande. Att mannen genom sina manliga och starka attribut hävdar sin makt och kontroll genom till exempel sex kan således förklaras som hans rätt,

en självklarhet och således kvinnans skyldighet som underordnad. Av uppsatsen kan vi vidare utläsa att det sexuella våldet också ses som ett verktyg i syfte att upprätthålla mäns överordning och kvinnors underordning. Sexuellt våld mot kvinnor ses till exempel genom Watts och Zimmermans (2002) resonemang som en "legitim" handling om kvinnan i fråga överträder normer för kvinnlighet. På flera håll och kanter i uppsatsen, både i tidigare forskning, teorin och resultatet, ses sexuellt våld alltså som ett redskap för att upprätthålla traditionella könsroller och könsrollernas privilegier eller förluster. Det rimmar därför fel i mina öron och blir svårt att begripa med tanke på Gracias och Merlos (2016) paradox om att Sverige är ett så pass jämställt land. Däremot behandlar denna uppsats medarbetare på kvinnojourer som möter våldsutsatta på plats och inte våldet i stort. Jag undrar därför istället om; sexuellt våld mot kvinnor utifrån det omfång denna uppsats kunnat ge gensvar för är eftersom att det är en (vålds)erfarenhet man som utsatt och utomstående inte gärna pratar om eller berättar för någon annan? Intressant är då att medarbetarnas utsagor, det vill säga uppsatsens resultat betraktat just detta som en betydande del i hur sexuellt våld mot kvinnor i våld i nära relationer beskrivs. Svårigheter med att prata om och berätta om upplevt sexuellt våld dels på grund av stigmatiseringen av sexuellt våld mot kvinnor. Med vilket innebär den skam och skuld som kvinnor tillskrivs av omgivningen, av förövaren och av sig själva. Dels den roll kvinnan positioneras in i – idealiskt offer, icke-idealiskt offer eller motspänstigt offer (Christies, 2001) samt den roll förövaren får – mer ofta en icke-idealisk gärningsmansroll med vilken denne kan fortsätta sin vardag utan särskilda svårigheter. De rådande maktstrukturerna som Hirdman (1988, 2003) å sin sida talar för i sin teori om genusystem och den maskulina hegemonin gynnar (mer ofta och särskilt i fråga om sexuellt våld mot kvinnor) det manliga könet och upprätthåller mannens icke-idealiska gärningsmansroll samtidigt som denna process osynliggör den sexuellt utsatte kvinnan och normaliserar hennes utsatthet.

Av resultatet att döma går att tyda att våldet sker under kontrollerade former och inte som en tillfällighet eller av någon impuls. Detta hade varit intressant att analysera och diskutera vidare för att nå ännu en mer mångdimensionerad förståelse över varför våld sker. Dock krävs här större inblick i våldsutövarens perspektiv vilket denna uppsats saknar. Jag kan därför inte se det som något mer än ett resultat än så länge.

Resultatet av detta uppsatsarbete visar att våld i nära relationer förekommer oavsett etnisk bakgrund. Detta resultat i relation till uppsatsens tidigare forskning får medhåll av bland annat Lundgren m., fl. (2001) samt ur synen av våld mot kvinnor utifrån ett könsmaktsperspektiv. Dock blir det av vikt att påpeka om huruvida trovärdigheten i Lundgrens m., fl. (2001) omfångsundersökningen håller eller inte. Dock visar resultatet i denna uppsatsundersökning att våld mot kvinnor inte är något marginellt. Analysen visar sedan vidare att våld mot kvinnor istället förstås utifrån strukturella maktperspektiv och genusystem där mannen står högre än kvinnan. Därför har kvinnan större chans att bli utsatt av våld av en man än tvärtom och att det grundar i män och kvinnors olikheter, kulturella normföreställningar och bevarandet av dessa olikheter och normföreställningar. Garcia-Morena m. fl., (2005) visar i sin studie att mäns omfång av

våld mot kvinnor skiljer sig från land till land och utifrån olika inställningar vilket kan tolkas som att sexualiserat våld därmed inte är omöjligt att undgå.

Nästa steg i led med min diskussion av uppsatsens resultat inkluderar kvinnans motmakt och pornografikonsumtionens koppling till gärningsmannens våld mot kvinnor. Av resultatet framstår kvinnans motmakt som 1) ett agerande och aktörskap i hennes våldssituation och 2) som en konsekvens av idealisk offerstatus. Motmakt kan dels ses som en strategi till överlevnad inom våldets normaliseringsprocess. Kännetecknande för normaliseringsprocessen är att kvinnan anpassar sig mannen (Lundgren, 2004), motmakt kan här därför kännas lite felplacerad. Men faktum är att många kvinnor i vissa situationer, som resultatet indikerar på om i citatet om *rosépeppar* (se s. 23 & 29), fullt medvetet framkallar partners våld genom att till exempel provocera: hålla rosépeppar i maten. Kvinnan spelar här ett offer för mannens våld för att spela med i hans tro om att det är han som genom att straffa henne med våld kontrollerar situation. Tvärtom är det kvinnans överlevnadsstrategi, dock fortfarande i våldets normaliseringsprocess som har den egentliga kontrollen och makten över situationen (i citatet om *rosépeppar*). Motmakt i form av en konsekvens av det idealiska offret speglar istället åt att rollen som idealiskt offer reproducerar och upprätthåller kvinnan som en maktlös och svag individ som inte klarar sig själv. Hon får därför ”lättare” hjälp men vad som förväntas av henne (beroende på om hjälpen kommer från olika myndigheter kan förväntningarna se olika ut) men generellt betraktas hon som idealiskt offer med sympati för lidande (Åkerström & Sahlin, 2001).

Pornografikonsumtion upplevs inte av jourkvinnorna vara kopplat till förövares våld mot kvinnor i bemärkelse att porr leder till våld. Pornografikonsumtion sågs av medarbetarna snarare leda till försummande av relationen. Däremot är av intresse att lyfta i diskussionen att pornografikonsumtion i denna uppsats inte leder till våld i samma utsträckning som Unizon pekar på i sin rapport (2016). Dock går det att finna förklaring i att Unizons rapport till exempel är mer omfattande och tar in ett mycket större urval än denna studie samt att i rapporten mäts pornografikonsumtion i relation till mäns våld mot kvinnor på ett annat sätt. Även att rapporten inkluderar flera vetenskapliga teorier, begrepp, förklaringsmallar, tidigare forskning och så vidare. Dock blir det intressant att även här fråga sig om ämnet: pornografi är för svårhanterligt och tabubelagt? Medarbetarna lyfter själva samma diskussion och frågar sig om utfallet hade sett annorlunda ut ifall medarbetarna hade bättre kännedom om ämnet för att kunna öppna upp dessa samtal. Ställa rätt frågor, och kunna möta kvinnornas svar. De kunde ju nämligen antyda på vissa våldsbeteenden och attityder som främjar för våld mot kvinnor.

7.2 Metoddiskussion

En studies reliabilitet handlar om huruvida det finns slumpmässiga fel och om den är replikerbar enligt Bryman (2002) och Sauer, Blom, Ahnlund & Morén (2009). I och med dessa kvalitativa utformningar är reliabilitet inte en avgörande fråga i denna uppsats samtidigt som denna uppsats i så stor utsträckning som möjligt beskriver och diskuterar val av teori, metod, tillvägagångssätt och resultatprocess, för att möjliggöra en

granskning. Uppsatsen är därför pålitlig och således möjligt att genomföra som en liknande studie. Däremot går det inte att garantera exakt samma resultat. En studies validitet behandlar i kvalitativ forskningsdesign studiens kvalitet i relation till om studien undersöker det som studien avser att undersöka (ibid). Med tanke på mitt uppsatsarbets syfte: *att väcka intresse om och bidra till ökad kunskap om sexualiserat våld mot kvinnor i våld i nära relationer* har avsikten varit att undersöka hur kvinnojourerna förhåller sig (ser, beskriver och förstår) till våldsutsatta kvinnors berättelser om sexualiserat våld. Genom mina val av tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter har jag i resultatkapitalet och analyskapitlet kunnat besvara frågeställningarna: *hur medarbetarna beskriver sexualiserat våld, hur medarbetarna förstår sexualiserat våld och vad sexualiserat våld syftar till och vilka konsekvenser det får samt om pornografikonsumering tycks vara kopplat till förövarens våld*. Jag anser uppsatsen vidare vara trovärdig och pålitlig samt transparent eftersom den genom noggrann redogörelse för arbetets metodologiska delar och ur vilket eller vilka perspektiv empirin kan förstås på och analyseras utifrån besvarar syftet och dess frågeställningar.

Det jag däremot finner angeläget att problematisera är det faktum att medarbetarna på kvinnojourerna troligen eller i alla fall delvis själva tänker i termer av de teorier som jag valt för denna uppsats. Detta eftersom könsmaktsperspektivet kom att appliceras på de svenska kvinnojourerna i slutet av 70-talet och början av 80-talet (Nilsson & Löfkrona, 2015). Detta kan ha påverkat så att resultaten och analysen finner fler liknelser än skillnader med de teoretiska utgångspunkterna. Däremot ser jag inte det till nackdel eftersom medarbetarnas utsagor avspeglar en verklighet som med mina valda teorier nyanserar och synliggör för faktiska problem med maktstrukturer och maskulina ideal.

Angående min förförståelse gällande uppsatsämnet har jag försökt i största mån att förhålla mig objektivt. Däremot kan jag i efterhand känna att det varit svårt att förhålla mig kritisk, särskilt mot Hirdmans genussystem eftersom jag personligen håller med henne. Detta har inte kommit att påverka resultaten eftersom dem är baserade på informanternas upplevelser och tolkningar. Dock kan analys och diskussion eventuellt blivit färgad eftersom jag tolkat informanternas resultat utifrån Hirdmans teori i mitt analyserande.

En nackdel skulle möjligen kunna vara det faktum att jag känner en av informanterna. Dock försökte jag i möjligaste mån att under intervjun uppträda som objektiv intervjuare och inte som dennes bekanta. Däremot och nu i efterhand med transkribering i hand kan jag se att jag på vissa ställen i intervjun istället för att låta informanten utveckla sitt anförande instämmer jag med meningar som ” aah mm. Jag vet” Eller ” jag förstå vad du menar”. Istället för att säga ”nej jag vet inte alls, utveckla”. Vilket begränsar min objektiva förståelse av det vi i intervjun samtalade om.

7.3 Slutsatser och fortsatt forskning

Sammanfattningsvis kan uppsatsarbetets empiriska material tolkas som att sexualiserat våld, enligt medarbetarna är mer omfattande och större än vad kvinnojourernas resurser kan bistå med. Graden av sexualiserat våld, att det är så många kvinnor som är eller varit utsatt för sexuellt våld, beskrivs som flera än vad jourerna kan ta in. Kvinnojourerna tar

in så många deras boende rymmer och antalet anställda medarbetare gör så gott de kan med de resurser och medel de kan och har. Slutsatser gällande medarbetarnas förståelse av våldet utgår (redan) från könsmaktsperspektiv som förklarar våld och sexualiserat våld mot kvinnor på grund av maktordningar i samhället. Av denna förståelse blir en annan slutsats att männen fräntas ansvaret på individnivå, men eftersom genus och maktstrukturer inte förändras av egen kraft blir det därför viktigt att ur också andra perspektiv än de individuella att sträva efter förändring. Avseende syftet och konsekvenserna av sexualiserat våld finner uppsatsen slutsatser att syftet och konsekvenserna gemensamt inte är försvarbart eftersom det skulle kunna drabba hälften av befolkningen (kvinnor) och den andra hälften (männen) kan förväntas på något plan att utöva våldshandling baserade på makt och kontroll för att passa in i föreställningen av manligt och manlighet. Beträffande om pornografikonsumtionen tycks vara kopplat till förövarens våld landar slutsatserna angående denna uppsats snarare i att det krävs mer information och kännedom om pornografikonsumtion i relation till mäns våld mot kvinnor och mäns sexuella våld mot kvinnor.

Fortsatt forskning på sexualiserat våld mot kvinnor i nära relationer är ytterst viktigt och angeläget. Intressant vore att i en studie jämföra ett samhälle eller ett land där våld mot kvinnor och sexuellt våld mot kvinnor inte är en omfattande eller stor problematik och söka finna hur och varför våldet inte är lika brett ”där”. Angående forskning om förövarens pornografikonsumtion och hur och om det förefaller ha samband eller går att koppla till våld mot kvinnor och sexuellt våld mot kvinnor är minst lika viktigt. Dels eftersom pornografi är så lättillgängligt, särskilt med tanke på den yngre generationen som genom en enkel sökning kan hitta sig fram till pornografiskt innehåll som kan vara väldigt grova. Dels eftersom pornografiinnehållet kan fungera som inspiration, som ett av temana i uppsatsens resultat, med vilket till exempel barn och unga kan pröva sig fram genom. Föreställningar om män och kvinnor som inte avspeglar verkligheten i stort.

7.4 Avslutande reflektion

I och med att jag i utövandet av föreliggande uppsats studerat ett fenomen via medarbetarna på kvinnojour fångar jag endast deras uppfattningar och deras tolkningar. Att studera samma fenomen men via de våldsutsatta kvinnorna eller de våldsutövande männen direkt hade därför kunnat bidra med nyanser jag härmed går miste om. I föreliggande undersökning studeras endast medarbetarens uppfattning och tolkning av de våldsutsatta kvinnornas berättelser. Med en undersökning baserad på den våldsutsatta kvinnan direkt, eller den våldsutövande mannen hade jag istället fått tillgång till den direkta känslan och erfarenheten av att ha blivit våldsutsatt och hennes tankar kring vilka grunder eller varför hon utsatts för våld. Eller möjligen en förståelse för varför våldsutövaren utövat våldshandlingen.

Av ovan kapitelns slutsatser utifrån detta vetenskapliga uppsatsarbete ser jag därför av vikt att belysa omfånget av sexualiserat våld mot kvinnor i nära relationer, med vilket följer att fler insatser från kommunen och socialtjänsten kan stå till tjänst. En kvinnojour agerar förvisso som på uppdrag av socialtjänsten men av resultaten av detta arbete att

döma räcker kvinnojourerna tyvärr inte till. Det behövs ytterligare resurser och ytterligare insatser med vilket följer att socialarbetare behöver utbildas inom detta ämnesområde. Med ytterligare hänvisning till ovan kapitelns slutsatser genererade från uppsatsens resultat kan också utbildning inom genus anses att eftersträva för att kunna implementera förändringar.

8. Referenser

- Ahrne, G., Svensson, P. (2013) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G., Svensson, P (Red), *Handbok i kvalitativa metoder*. (ss. 10-17).
- Black, M.C., Basile, K.C., Breiding, M.J., Smith, S.G., Walters, M.L., Merrick, M.T., Chen, J., & Stevens, M.R. (2011). *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Summary Report*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.
- Brottsbyggande rådet. (2017). <https://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/valdtakt-och-sexualbrott.html> (hämtad 2017-05-09).
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber AB.
- Christie, N. (2001). Det idealiska offret. I Åkerström, M., Sahlin, I (Red). *Det motspänstiga offret*. (ss. 46-63). Studentlitteratur AB, Lund.
- Connell, R. W. (1996). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos.
- Dartnall, E., Jewkes, R. (2013). Sexual violence against women: the scope of the problem. *Best practice & Research Clinical Obstetrics and Gynaecology*. 27(1), ss. 3-13.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur. Lund AB.
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H., Ellsberg, M., Heise, L. & Watts, C. (2005). *WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women: Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses*. Geneva: World Health Organization.
- Garcia-Morena, C., Pallitto, C., Devries, K., Stöckl, H., Watts, C., Abraham. & Petzold, M. (2013b). WHO *Global and regional estimates of violence against women: Prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. World Health Organization, London School of Tropical Medicine & South African Medical Research Council.
- Gillham, B. (2008). *Forskningsintervjun - tekniker och genomförande*. Studentlitteratur. Malmö AB.
- Gracia, E., Merlo, J. (2016). Intimate partner violence against women and the Nordic paradox. *Social Science & Medicine*. 157(2016), ss.27-30.
- Göransson, B. (2014). Rättsväsendet – Kriminalvårdens roll. I Heimer, G., Björck, A., Kunosson, C (Red). *Våldsutsatta kvinnor – Samhällets ansvar*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Hald, G M., Malamuth, N M. & Yuen, C. (2010). Pornography and attitudes supporting violence against women: Revisiting the relationship in nonexperimental studies. *Aggressive Behavior*, 36(1) 14–20.

Hirdman, Y. (1988). "Genussystemet: reflexioner kring kvinnors sociala underordning". *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 3(1988), ss. 49-63.

Hirdman, Y. (2003). *Genus: om det stabilas föränderliga former*. Stockholm: Liber.

Hydén, M. (1995). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet – mellan det omöjliga och det möjliga*. Liber: Stockholm

Hydén, M. (2001). Misshandlade kvinnors uppbrott: en motståndprocess. Åkerström, M., Sahlin, I (Red). *Det motspänstiga offret – en brottsofferantologi*. (ss. 92-119). Studentlitteratur AB, Lund.

Jeffner, S. (1999). *En översikt av kvinnojourernas kunskap om sexualiserat våld, speglad mot aktuell forskning*. Stockholm. ROKS.

Jewkes, R., Flood, M., Lang., (2015). From work with men and boys to changes of social norms and reduction of inequities in gender relations: a conceptual shift in prevention of violence against women and girls. *The Lancet*. 385(9977), ss. 1580-1589.

Jewkes, R., Morrell, R., Hearn, J., Lundqvist, E., Blackbeard, D., Lindegger, G., Quayle, M., Sikweyiya, Y. & Gottzén, L. (2015). Hegemonic masculinity: combining theory and practice in gender interventions. *Culture, Health & Sexuality*. 17(2), ss. 112–127.

Johnsson- Latham, G. (2014). Mäns våld mot kvinnor i ett globalt perspektiv. I Heimer, G., Björck, A., Kunosson (Red). *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*. Studentlitteratur. Lund AB.

Kvale, S., Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB.

Larsson, S. (2005). Teori, metod och empiri. I Larsson, S., Lilja, J., Mannheimer, K (Red), *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur. (ss. 91-129).

Lindgren, S. (2014) Kvalitativ analys. I Hjerm, M., Lindgren, S., Nilsson, M (Red), *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Gleerups Utbildning AB. (ss. 31-45).

Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J., Kalliokoski, A-M., (2001). *Slagen dam: Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – en omfångsundersökning*. Fritzers Offentliga Publikationer, Stockholm.

Lundgren, E (2004). *Våldets Normaliseringsprocess*. Stockholm. ROKS.

Manjoo, R. (2012). *UN Special Rapporteur on Violence against Women, its causes and consequences*. HCR/ 23/49.

Messerschmidt, J W. (2000). "Becoming 'Real Men'": Adolescent Masculinity Challenges and Sexual Violence". *Men and Masculinities*. 1(2), ss. 286-307.

Nationellt centrum för kvinnofrid NCK. (2017). Våld i nära relationer. [http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/\(hämtad 2017-05-27\)](http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/(hämtad 2017-05-27)).

Nilsson, G., Löfkrona, I. (2015). *Våldets kön. Kulturella föreställningar, funktioner och konsekvenser*. Studentlitteratur AB. Lund.

Nygren, L. (2009). Är det något särskilt att forska i socialt arbete? I Dahlgren, L., Sauer, L (Red), *Att forska i socialt arbete. Utmaningar, förhållningssätt och metoder*. Studentlitteratur. (ss. 15-31).

Parbring, B. (2005). Granskning friar Eva Lundgren. Nationella Sekretariatet för Genusforskning. [2005-12-15]. <http://www.genus.se/nyhet/granskning-friar-eva-lundgren/> (Hämtad 2017-06-09).

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur.

Sauer, L., Blom, B., Ahnlund P & Morén, S. (2009). Kvalitativ analys och teorigenerering med datorstöd. I Dahlgren, L., Sauer, L (Red), *Att forska i socialt arbete. Utmaningar, förhållningssätt och metoder*. Studentlitteratur. (ss. 163-181).

Sheffer-Lindgren, M. (2009). "Från himlen rakt ner i helvetet". *Från uppbrott till rättsprocess vid mäns våld mot kvinnor*. Doktorsavhandling. Karlstad Universitet.

Shope, J-H. (2004). When Words Are Not Enough: The Search for the Effect of Pornography on Abused Women. *Violence Against Women*. 10(1), ss. 56-72.

Socialstyrelsen. (2007). Kostnader för våld mot kvinnor. *En samhällsekonomisk analys*. Stockholm. Socialstyrelsen.

Sohlberg, P., Sohlberg, B-M. (2014). *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Stockholm: Liber AB.

Statens Offentliga Utredningar (SOU). 2007:54. *Barnet i fokus - En skärpt lagstiftning mot barnpornografi*.

FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor (1993). Unwomen. (2017). <http://www.unwomen.se/> (hämtad 2017-05-24).

Vetenskapsrådet. (2011). God forskningssed. Rapport 1:2011. Vetenskapsrådet, 2011 [elektronisk resurs] Tillgänglig: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>

Waltman, M. (2016). *Porr och prostitution: en rapport om utsatthet och efterfrågan*. Unizon. Stockholm.

Watts, c., Zimmerman, C. (2002). Violence against women: global scope and magnitude. *The Lancet*. 329(6), ss. 1232-37.

Wendt Höjer, M. (2002). *Rädslans politik. Våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Liber. Malmö.

Wright, P J., Tokunaga, R S. (2016). Men's Objectifying Media Consumption, Objectification of Women, and Attitudes Supportive of Violence Against Women. *Archives of Sexual Behavior*. 45(4), ss. 955-964.

Wright, P J., Tokunaga, R S. & Kraus. A. (2016). A Meta-Analysis of Pornography Consumption and Actual Acts of Sexual Aggression in General Population Studies. *Journal of Communication*. 66(1), ss. 183-205.

Åkerström, M., Sahlin, I. (2001). Inledning. I Åkerström, M., Sahlin, I (Red). *Det motspänstiga offret*. (ss. 7-27). Studentlitteratur AB, Lund.

Är du intresserad av att, i egenskap som medarbetare på den kvinnojour du arbetar på, dela med dig av dina upplevelser kring mäns våld och övergrepp mot kvinnor?

Jag heter Malin-Simone och läser på programmet *Organisering och ledning, inriktning socialt arbete* på Högskolan Halmstad. För vårterminen pågår mitt examensarbete med vilken jag har med avsikt att undersöka medarbetares, på kvinnojourer, upplevelser av mäns våld mot kvinnor, och våld och övergrepp. Därför skickas detta följebrev ut till ett urval kvinnojourer i Sverige med en förfrågan om att få intervjua dig som anställd på kvinnojouren om detta problemområde.

Ditt deltagande i undersökningen är förstås frivilligt, men nödvändigt för undersökningens kvalitet. Undersökningen kommer att baseras på flera intervjuer med anställda på kvinnojourer i Sverige. Intervjuerna kommer att spelas in för att underlätta bearbetning och analysprocess. För intervjun behövs ca en timma av din tid.

Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt och under anonymitet. Självklart svarar du bara på dom frågor du känner dig bekväm vid. Svaren kommer att kodas och kategoriseras den anställdas utsaga och sedan analyseras med hjälp av tidigare forskning inom området. Ditt deltagande kommer att behandlas utan identitetsuppgifter för att säkerhetsställa att svaren inte ska kunna kopplas till dig eller din jour och du har under undersökningens gång rätt att avbryta din medverkan. Efter att arbetet är färdigställt kommer det att examineras under opponering inför andra studenter och examinator för programmet samt läggs upp på databasen DiVA. Efter färdigställt arbete kommer all datainsamling att raderas.

För vidare frågor eller kommentarer kontakta Malin-Simone Andersson Rydell.

Student: Malin-Simone Andersson Rydell

malryd14@student.hh.se

070 – XXX XX XX

Halmstad Högskola

Handledare: Boel Larsson

bola@hh.se

Universitetsadjunkt Sociologi Akademin för hälsa och välfärd,

Halmstad Högskola

Tack på förhand för ditt deltagande!

Vänligen Malin-Simone Andersson Rydell

Intervjuguide

1. Kan du beskriva din bakgrund till det att du börjat arbeta här?
(- Hur länge? tidigare engagemang/jobb inom samma område? varför jobba här?)
2. Kan du beskriva hur den här jouren fungerar? Och hur den fungerar som en organisation? (- Storlek, anställda, vilka stöd erbjuds, hur många boende osv)
3. Kan du beskriva anledningen/anledningar till varför kvinnor ringer och söker stöd, hjälp eller skydd hos er? (Går det att urskilja olika våldsorter? Finns det en målgrupp?)
4. Kan du beskriva ett första samtal med en stödsökande kvinna? (-Både det första på telefon, och ett första fysiskt möte)
5. Kan du beskriva vilka frågor och behov av stöd kvinnorna har som kontaktar er?
6. Kan du beskriva ditt bemötande, som anställd, mot en stödsökande kvinna? (Ser det olika ut beroende på våldssort?)
7. Kan du beskriva vad sexualiserat våld och övergrepp är?
8. Upplever du att det är förekommande att stödsökande kvinnor utsatts för sexualiserat våld? (Hur, på vilka sätt)
9. Hur talas det om sexualiserat våld? (Vem talar om det, stödsökande eller anställd, varför används sexuellt våld som våldshandling?)
10. Händer det att porr kommer upp i samtal?
Om - Kan du beskriva vad ett samtal om pornografi handlar om? Hur ser stödbehoven ut?
11. Hur yttrar sig porr i mäns våld mot kvinnor? (går det att se skadeeffekter?)
12. Har du något sätt som du tar upp frågor om kvinnas erfarenheter av sexuella övergrepp? (Frågar ni de kvinnor som ni samtalar med eller möter om erfarenheter om pornografikonsumtion, hennes eller partners?)
13. Vad tror du behövs för att sexualiserat våld inte ska behöva ske?
14. Något annat du reflekterat över och som du vill berätta om?

